

“आर्थिक विकास र उन्नतिको आधार: कृषि, उद्यम र रोजगार”

रोजगार रणनीतिक योजना, २०८०

(आ.व. २०८०/८१ देखि २०८४/८५)

परोहा नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

लौकाहा, रौतहट

मधेश प्रदेश, नेपाल

स्थानीय रोजगार रणनीतिक योजना, २०८०

सर्वाधिकार © परोहा नगरपालिका

परोहा नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

लौकाहा, रौतहट

मधेश प्रदेश, नेपाल

वेबसाईट: www.parohamun.gov.np

इमेल: info@parohamun.gov.np

फोन: ९८५५०४४०२३

मस्यौदाकार: संदीप कुमार साह (रोजगार संयोजक)

इमेल: sandeepkumarsah210@gmail.com

फोन: ९८५११८८२१०

परोहा नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

लौकाल, रौतहट
मधेश प्रदेश, नेपाल

परोहा नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
लौकाल, रौतहट
मधेश प्रदेश, नेपाल

पत्र. सं.: २०७९/८०

चलानी नं.:

मिति:

मन्तव्य

नेपालको संविधान, २०७२ ले नेपालको संघीय संरचना तीन तहको हुने व्यवस्था गरेको छ । तीनै तहका सरकारहरूको सञ्चालन गर्न एकल र साझा अधिकारहरूको सुनिश्चितता गरिएको छ । श्रम तथा रोजगारी सम्बन्धी हकलाई संविधानमा मौलिक हकको रूपमा सुनिश्चित गरिएको छ । साथै संविधानमा श्रम तथा रोजगारी सम्बन्धी नीति अन्तर्गत विभिन्न नीतिहरूको व्यवस्था गरिएको छ । श्रम तथा रोजगारी सम्बन्धी अधिकारलाई कार्यान्वयन गर्न रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली जारी भई कार्यान्वयनमा समेत रहेको छ । तीनै तहका सरकारहरूले बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई न्यूनतम रोजगारी उपलब्ध गराउन आवश्यक रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्ने कानूनी व्यवस्था समेत रहेको छ ।

रोजगारी बहुआयामिक र अन्तरसम्बन्धित विषय भएकोले यो कुनै एक तह, क्षेत्र वा कार्यक्रमबाट रोजगारी सिर्जना नभई विभिन्न तह, क्षेत्र तथा कार्यक्रम बीच समन्वय र सहकार्य गरि अधिक मात्रामा रोजगारी सिर्जना गर्न सकिन्छ । देशमा बढ्दो गरेको बेरोजगारी समस्यालाई समाधान गर्न तथा अन्तरिक रोजगारीका पर्याप्त अवसरहरूको कमीका कारण रोजगारीका लागि वैदेशिक रोजगारीमा जाने बाध्यात्मक अवस्थालाई निरुत्साहित गर्न स्थानीय तहभित्रै आन्तरिक रोजगारीका पर्याप्त अवसरहरू सिर्जना गर्न रोजगारीका सम्भावित क्षेत्रहरूको पहिचान गरि आवश्यकता अनुसार सीपयुक्त, दक्ष, प्रतिस्पर्धी र क्षमतावान जनशक्ति तयार गरि श्रम बजारमा आपूर्ति गर्ने अभिप्रायले यस परोहा नगरपालिकाको रोजगार रणनीतिक योजना, २०८० तर्जुमा गरिएको छ । अन्त्यमा, यस परोहा नगरपालिकाको रोजगार रणनीतिक योजना तर्जुमा कार्यमा अहम् भूमिका निर्वाह गर्नु हुने रोजगार संयोजक श्री संदीप कुमार साह (अधिकृत छैठौं) लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरू, जनप्रतिनिधिहरू तथा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्नु हुने महानुभावहरूलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

शेख वकील
नगर प्रमुख

मिति: २०८०/०९/२०

परोहा नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

लौकान्ना, रौतहट
मधेश प्रदेश, नेपाल

परोहा नगरपालिकाको कार्यालय
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
लौकान्ना, रौतहट
मधेश प्रदेश, नेपाल

पत्र. सं.: २०७९/८०

चलानी नं.:

मिति:

भूमिका

नेपालको संविधानले श्रम तथा रोजगारीलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ । नगरपालिकामा आर्थिक तथा सामाजिक विकासको गतिविधि न्यून रहेकोले रोजगारीको अवसरमा कमी हुनु स्वाभाविक हो । आन्तरिक रोजगारीका थप अवसरहरू सिर्जना हुन नसक्दा अधिकांश युवाहरू वैदेशिक रोजगारीमा जान बाध्य रहेको छ । दक्ष जनशक्तिको अभावमा उपलब्ध आन्तरिक रोजगारीका कतिपय अवसरहरूमा भारतीय कामदारहरूले काम गरिरहेको अवस्था छ । नेपालको आन्तरिक श्रम बजारमा श्रमिकको माग आपूर्ति गर्न आवश्यक पर्ने श्रमिकको संख्या, ज्ञान, सीप, योग्यता र अनुभवको आधारमा सीपमूलक श्रमशक्तिको विकास गर्न स्थानीय तहको भूमिका महत्वपूर्ण रहेको छ ।

नगरपालिकाभित्र रोजगारी कसरी वृद्धि गर्ने, कुन कुन क्षेत्रमा वृद्धिको सम्भावना छ, सीप, प्रविधि, श्रमशक्ति, वित्तीय पहुँच, श्रोत साधन, यातायातको सञ्जाल, परिवहनको सुविधा, बजार आदिको दृष्टिले कुन कुन ठाउँ र क्षेत्रमा आउँदो वर्षहरूमा कति संख्यामा रोजगारी सिर्जना हुने, सार्वजनिक, निजी तथा सामुदायिक क्षेत्रको भूमिका कस्तो हुने र उक्त लक्ष्य हासिल गर्न अर्थतन्त्रका साझेदार रहेका निजी, सार्वजनिक, सामुदायिक तथा सहकारी क्षेत्रहरूले आउँदो वर्षहरूमा कुन कुन क्षेत्रमा के कति रोजगारी सिर्जना गर्न सक्छन् र त्यसका लागि स्थानीय तहले, के कस्तो नीतिगत व्यवस्था, वित्तीय सहयोग तथा पूर्वाधार निर्माण एवं प्रविधिको व्यवस्था गर्नु पर्दछ । नगरपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक समृद्धिको आधारको रूपमा आन्तरिक रोजगारीका थप अवसरहरूको सृजना गर्ने र दक्ष, सीपयुक्त, क्षमतावान एवं प्रतिस्पर्धी जनशक्ति तयार गरि रोजगारीमा प्रतिस्थापन गर्न महत्वपूर्ण भूमिका खेल्न सक्ने भएकोले “आर्थिक विकास र उन्नतिको आधार: कृषि, उद्यम र रोजगार” भन्ने मूल नाराका साथ यस नगरपालिकाको रोजगार रणनीतिक योजना, २०८० तर्जुमा गरिएको छ ।

मो. महफुज अहमद
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

मिति: २०८०/०१/२०

परोहा नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

लौकान्ना, रौतहट
मधेश प्रदेश, नेपाल

परोहा नगरपालिकाको कार्यालय
लौकान्ना, रौतहट
मधेश प्रदेश, नेपाल

पत्र. सं.: २०७९/८०

चलानी नं.:

मिति:

शुभकामना

नेपालको संविधान, २०७२ मा श्रम र रोजगारी सम्बन्धी हकलाई मौलिक हकको रूपमा समावेश गरिएको छ । रोजगारीको हकमा प्रत्येक नेपाली नागरिकलाई रोजगारीको हक र रोजगारीको छनौट गर्न पाउने हक हुनेछ भनिएको छ । प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हक सुनिश्चित गर्न, क्षमता अनुसारको रोजगारी छनौट गर्ने अवसर प्रदान गर्न तथा रोजगारीको शर्त, अवस्था तथा बेरोजगार सहायता प्रदान गर्न रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ जारी भई कार्यान्वयनमा रहेको छ । रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ अनुसार स्थानीय तहको मातहतमा रही बेरोजगार व्यक्तिहरूको सूचना संकलन, पहिचान र सूचीकरण, रोजगारीका अवसरहरूको पहिचान र सूचना प्रवाह, रोजगारदाताको लागि श्रमिक उपलब्धताको जानकारी तथा रोजगार सम्बन्धी अन्य सेवा प्रदान गर्न रोजगार सेवा केन्द्रको स्थापना भई सञ्चालनमा रहेको छ ।

यस नगरपालिकाको रोजगार रणनीतिक योजनाले नगरपालिकाभित्र रोजगारीको क्षेत्रमा रहेका विभिन्न अवसर तथा सम्भावनाहरूको पहिचान, समस्याहरूको निदान र रोजगारी सिर्जनाका नवीनतम उपाय एवं विधिहरूको विकास गर्न सहयोग पुग्नेछ । यस रणनीतिक योजनाको सफल कार्यान्वयनले बेरोजगारहरूलाई उत्पादनशील र मर्यादित रोजगारी प्राप्त गर्न आवश्यक सहयोग पुग्ने भएकोले यसको कार्यान्वयनमा नगरपालिका भित्रका निजीक्षेत्र, गैरसरकारी संघसंस्था, सहकारी संस्था लगायत अन्य विकास साझेदार संस्थाहरूसँग सहयोग र सहकार्यको अपेक्षा रहेको छ । यो रोजगार रणनीति योजना परोहा नगरपालिकाको श्रम तथा रोजगारीको क्षेत्रमा कोसेढुंगा सावित हुनेछ भन्ने विश्वास रहेको छ । रोजगार रणनीतिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनको अवस्थामा ल्याउनु भएकोमा सम्पूर्ण कार्यपालिका सदस्यहरूलाई लगायत सम्बद्ध सरोकारवालाहरूमा हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस रोजगार रणनीतिक योजनाको सफल कार्यान्वयनको लागि सबैमा सफलताको शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

संदीप कुमार साह
रोजगार संयोजक

मिति: २०८०/०१/२०

विषयसूची

खण्ड - १ : रणनीतिक सन्दर्भ.....	७
१.१ पृष्ठभूमि	७
१.२ रणनीतिक योजनाको आवश्यकता	९
१.३ रणनीतिक योजना तर्जुमा प्रकृया	१०
१.४ नगरपालिकाको परिचय	११
खण्ड - २ : वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण.....	१२
२.१ रोजगारी सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था.....	१२
२.२ रोजगारीको वर्तमान अवस्था	१२
२.३ रोजगारीका समस्या र चुनौतीहरू.....	१४
२.४ रोजगारीका अवसरहरू	१४
२.५ रोजगारीका क्षेत्रहरू	१४
२.६ रणनीतिक योजना तर्जुमाका कानूनी आधार.....	१५
२.७ रणनीतिक विश्लेषण	१५
खण्ड - ३ : सोंच, लक्ष्य र उद्देश्य.....	१७
३.१ सोंच	१७
३.२ लक्ष्य	१७
३.३ उद्देश्यहरू.....	१७
खण्ड - ४ : प्रमुख रणनीतिहरू	१८
४.१ रणनीतिहरू	१८
खण्ड - ५ : रणनीतिक कार्यनीति	१९
५.१ कार्यनीति	१९
खण्ड - ६ : स्रोत परिचालन र बजेट व्यवस्थापन	२५
६.१ स्रोत तथा बजेट व्यवस्थापन.....	२५
खण्ड - ७ : रणनीतिक योजनाको निर्देशक समिति, अनुगमन र मूल्यांकन सम्बन्धी व्यवस्था	२६
७.१ रोजगार रणनीति कार्यान्वयन समिति.....	२६
७.२ अनुगमन तथा मूल्यांकन	२६

खण्ड - ८ : जोखिम व्यवस्थापन.....	२८
८.१ जोखिम पहिचान तथा व्यवस्थापन.....	२८
८.१ सम्भावित जोखिमहरु.....	२८
८.२ जोखिम व्यवस्थापनका लागि ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु.....	२८
अनुसूची-१.....	२९
अनुसूची-२.....	३८
अनुसूची-३.....	४०
अनुसूची-४.....	४१
अनुसूची-५.....	४२
अनुसूची-६.....	४४
अनुसूची-७.....	४५
सन्दर्भ सामग्री.....	४६

खण्ड - १ : रणनीतिक सन्दर्भ

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति: २०८०/०१/२०

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संघीय संरचना तीन तहको रहेको छ । तीनै तहका सरकारहरूलाई श्रम तथा रोजगारी सम्बन्धी संवैधानिक अधिकार प्राप्त छ । सबै तहका सरकारहरूले बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगार प्रदान गर्न आवश्यक रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्र रोजगारीका सम्भावित अवसरहरूको पहिचान गरि रोजगारीको मागको प्रक्षेपण र आपूर्तिको अनुमान गरी माग र आपूर्ति बीच सन्तुलन कायम गर्न तथा रोजगारीका थप अवसरहरूको सिर्जना गर्न जरूरी रहेको छ । श्रम तथा रोजगारी अन्तरसम्बन्धित भएकोले मुलुकको समग्र आर्थिक अवस्था, रोजगारीका क्षेत्रमा हुने विकास, काम र श्रमिक प्रतिको हेर्ने दृष्टिकोणले पनि यस क्षेत्रलाई प्रभाव पार्ने गरेको देखिन्छ । देशमा उपलब्ध आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरूमा बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई आकर्षित गर्न काम प्रतिको सम्मान र कार्य गर्ने मर्यादित वातावरण सृजना गर्न सकिएमा देशको श्रम तथा रोजगारीका क्षेत्रमा नेपाली बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई नै संलग्न हुने अवस्था रहन्छ । अनि मात्र देशको सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक रुपान्तरणमा महत्वपूर्ण योगदान गर्न सक्ने देखिन्छ ।

नेपालमा प्रत्येक वर्ष करिब पाँच लाख थप श्रमशक्ति श्रम बजारमा प्रवेश गर्ने गर्दछन् । नयाँ श्रमशक्तिको लागि पर्याप्त रोजगारीका अवसर सृजना हुन नसकेका कारण श्रमको माग र आपूर्ति बीच ठूलो अन्तर रहेको देखिन्छ । नेपालको आन्तरिक श्रम बजारको प्रशोचन क्षमता न्यून रहेको छ । श्रम बजारमा प्रवेश गर्ने व्यक्तिको संख्याभन्दा कमै मात्रामा रोजगारी सिर्जना हुने गरेको अवस्था छ । परिणामस्वरूप अतिरिक्त श्रमशक्ति वैदेशिक रोजगारीमा जान बाध्य हुने गरेका छन् । नेपालमा जातजातिका आधारमा कामको बाँडफाँड गरिएको हुनाले उपलब्ध आन्तरिक रोजगारीका कतिपय अवसरहरूमा सामाजिक प्रतिष्ठाका कारण युवाहरूलाई आकर्षण गर्न नसकेको अवस्था छ । देशमा आन्तरिक रोजगारीका अवसरलाई व्यवस्थापन गर्न नसकिँदा दैनिक करिब १५०० ब्यक्ति वैदेशिक रोजगारीमा जाने गरेको देखिन्छ । औसतमा ६० प्रतिशत भन्दा बढी घरधुरीबाट कोही न कोही ब्यक्ति वैदेशिक रोजगारीमा रहेको देखिन्छ । नेपालको आन्तरिक श्रम बजारमा श्रमिकको माग आपूर्ति गर्न आवश्यक पर्ने श्रमिकको संख्या, ज्ञान, सीप, योग्यता र अनुभवको आधारमा सीपमूलक श्रमशक्तिको विकास गर्न स्थानीय तहको भूमिका महत्वपूर्ण हुने देखिन्छ । युवा श्रमशक्तिलाई आन्तरिक रोजगारीमा परिचालन गरेको अवस्थामा मात्र देशले दीर्घकालीन रुपमा अधिकतम लाभ लिने अवस्था रहन्छ ।

रोजगारी बहुआयामिक तथा अन्तरसम्बन्धित विषय हो । रोजगारीको आफ्नो कुनै विशेष क्षेत्र हुँदैन । यो विभिन्न क्षेत्रहरूमा सिर्जना हुने हो । रोजगारी सिर्जना कुनै एक तह, क्षेत्र वा कार्यक्रमबाट हुने पनि होईन । यसका लागि त सबै तह, क्षेत्र र कार्यक्रम बीच समन्वय र सहकार्य हुनु आवश्यक छ । गरिबी र रोजगारी अन्तरसम्बन्धित विषय रहेकोले गरिबी बढ्दा बेरोजगारी बढ्छ, रोजगारी बढ्दा बेरोजगारी घट्छ र यसले गरिबी घटाउन मद्दत गर्छ । रोजगारीले गरिबी तथा बेरोजगारी दर बीचको संतुलन कायम गरेको हुन्छ । त्यसैले दिगो आर्थिक वृद्धि, गरिबी तथा बेरोजगारी न्यूनीकरणको मुख्य आधार नै उत्पादनशील रोजगारी रहेको छ । उत्पादनशील रोजगारीले

मानिसको आयआर्जन क्षमतालाई बढाउँछ र यसले बेरोजगारी तथा न्यून रोजगारलाई कम गर्दछ । शिक्षा र रोजगारी बीचको अन्तरसम्बन्ध पनि एकदम महत्वपूर्ण हुन्छ । शिक्षाले नै स्थानीय, राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय श्रम बजारका आवश्यकताहरु परिपूर्ति गर्ने सीपयुक्त दक्ष, सक्षम, प्रतिस्पर्धि जनशक्ति उत्पादन गर्ने काम गर्छ । प्राविधिक र जीवनोपयोगी शिक्षामा पहुँचको कमीका कारण देशमा बेरोजगारी दर बढ्दो क्रममा रहेका छन् । रोजगारीसंग अन्तरसम्बन्धित रहेका गरिबी न्यूनीकरण, सीप तथा क्षमताको विकास, रोजगारीका अवसरमा विपन्न वर्गको पहुँच स्थापना गर्ने कार्यमा समेत स्थानीय तहको भूमिका अपरिहार्य रहेको छ ।

यस नगरपालिकामा आन्तरिक रोजगारीका सम्भावित अवसरहरु सृजनामा अहम् भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने मुख्य सम्भावित क्षेत्रहरु कृषि क्षेत्र, निर्माण क्षेत्र, उत्पादन क्षेत्र, यातायात क्षेत्र, पर्यटन क्षेत्र, उद्यमशीलता विकास र सीप तथा क्षमता विकास हुन् । उक्त क्षेत्रहरुमा के कति लगानी गर्दा वा के कति लगानी वृद्धि गर्दा आन्तरिक रोजगारी अवसरहरु अधिक रुपमा वृद्धि गर्न सकिन्छ । नगरपालिकाले के केस्तो रणनीति अपनाउँछ पछि वा कुन क्षेत्रलाई मुख्य प्राथमिकतामा राख्नु पर्छ । सम्भावित रोजगारीका क्षेत्रहरुमा गरिएको लगानीलाई प्रभावकारी रुपमा परिचालन गर्न सकेमा दीर्घकालमा त्यसले आन्तरिक रोजगारीमा के केस्तो योगदान गर्न सक्छ, त्यसको आंकलन गर्न जरुरी रहेको छ ।

नेपालमा बढ्दै गएको बेरोजगारी दरमा कमी ल्याउन स्थानीय स्तरमा कृषि, वन, पर्यटनमा आधारित उद्योगधन्दा कलकारखानाको माध्यमबाट थप रोजगारीका अवसरहरु सृजना गर्नु पर्दछ । अदक्ष तथा सीप नभएका बेरोजगार युवाहरुलाई सीपमूलक तालिमको माध्यमबाट दक्ष एवं सीपयुक्त जनशक्ति तयार गरी उद्योग तथा कलकारखानाहरुमा आपूर्ति गरी औद्योगिक उत्पादनमा वृद्धि गर्नुको साथसाथै लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरुको माध्यमबाट स्थानीय स्तरमा उपलब्ध श्रम, सीप, स्रोत र साधनको अधिकतम परिचालन तथा उपयोग गरी स्थानीय तहभित्रै स्वरोजगारी वा रोजगारीका थप अवसरहरु सिर्जना गर्नु आवश्यक रहेको छ ।

यस नगरपालिकामा हुने विभिन्न निर्माण क्षेत्रहरुमा आवश्यक दक्ष जनशक्तिको रुपमा काम गर्ने ईलेक्ट्रिसियन, प्लम्बर, पेन्टर, कारपेन्टर, मैसन, स्काफोल्डर, मार्बल फिटिङ्ग लगायत अन्य श्रमिक मजदुरहरु मध्ये अधिकांश भारतीय मुलुकका रहेका छन् । यी क्षेत्रमा नेपाली श्रमिक मजदुरहरु अदक्ष कामदारको रुपमा काम गर्ने गर्दछन् । यस क्षेत्रमा रोजगारीका सम्भावनाहरु प्रशस्त रहेकोले बजारको मागको आधारमा दक्ष, सीपयुक्त जनशक्ति तयार गरी बजारमा दक्ष जनशक्तिको आपूर्ति गरी भारतीय मुलुकका श्रमिक मजदुरहरुलाई विस्थापित गर्दै जानु पर्ने देखिन्छ ।

पर्यटन क्षेत्र रोजगारीको प्रचुर सम्भावना तथा मुख्य स्रोतहरु मध्ये एक हो । नगरपालिकाभित्रको प्राकृतिक, धार्मिक, मौलिक, पुरातात्विक एवं सांस्कृतिक सम्पदा, तराईका फाँटहरु, जल विहार आदि पर्यटनको मुख्य आधार क्षेत्र रहेको छ । यी सम्पदाहरुको संरक्षण, सम्वर्द्धन र विविधीकरण गरी नयाँ नयाँ पर्यटकीय गन्तव्यहरुको पहिचान, विकास, प्रवर्द्धन गर्दै यस क्षेत्रमा थप रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गर्न सकिन्छ ।

उद्यमशीलता उत्पादन र स्वरोजगारीको महत्वपूर्ण साधनको रूपमा रहेको छ । स्थानीय स्तर देखि नै उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न तथा स्वरोजगारी सिर्जना गरी स्थानीय अर्थतन्त्रलाई गतिशीलता प्रदान गर्न उद्यमशीलताको विकास अपरिहार्य रहेको छ । बढ्दै बेरोजगारी समस्यालाई सम्बोधन गर्न तथा बेरोजगारहरूलाई स्वरोजगार बनाउन स्थानीय तहले स्वरोजगार हुन चाहने बेरोजगार युवाहरूलाई लक्षित गरी स्थानीय स्तरमा उपलब्ध श्रम, श्रोत साधन, पूँजी र प्रविधिको उपलब्धताको आधारमा रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत वित्तीय पहुँच, व्यवसायिक सीप विकास तालिमहरू सञ्चालन गरि दक्ष, सक्षम र उत्पादनशील जनशक्ति उत्पादन गर्नु पर्छ । वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त सीप, पूँजी, प्रविधिलाई उद्यमशीलताको विकास र प्रवर्द्धनमा परिचालन गरि नगरपालिकाभित्र आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरूमा वृद्धि गरि नगरपालिकाभित्रबाट बाध्यात्मक रूपमा वैदेशिक रोजगारीमा जाने क्रमलाई निरुत्साहित गर्दै जानु पर्दछ ।

स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्र निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रहरूमा सिर्जना हुन सक्ने रोजगारीका अवसरहरूको पहिचान गरि नाक्सांकन गर्न जरुरी छ । पहिचान भएका क्षेत्रहरूमा के कस्तो प्रकृतिको श्रमिक कति संख्यामा आवश्यक छ र त्यस्तो श्रमिकको उपलब्धताको अवस्था के छ । श्रमिकहरूको ज्ञान, सीप तथा क्षमता र बजारको मागका आधारमा आवश्यक पर्ने सीप वा दक्षताको अनुमान गरि माग र आपूर्ति बीच सन्तुलन कायम गर्नु पर्दछ । स्थानीय तहले जनसांख्यिक विवरण, रोजगारीको अवस्था र रोजगारी सिर्जना हुन सक्ने क्षेत्र तथा संख्या पहिचान गरी रोजगारीको सम्भव्यता, सीप विकास, रोजगार गन्तव्यको नक्सांकन, आप्रवासन तथा स्वरोजगारमूलक क्रियाकलाप लगायतको विश्लेषण सहितको स्थानीय रोजगार रणनीति तर्जुमा गर्नु अपरिहार्य रहेको देखिन्छ । रोजगार रणनीतिले स्थानीय तहमा रोजगारीको क्षेत्रमा रहेका अवसर तथा सम्भावनाको पहिचान, समस्याहरूको निदान र रोजगारी सिर्जनाका नवीनतम उपाय एवं विधिहरूको विकास गर्न सहयोग पुग्ने देखिन्छ ।

१.२ रणनीतिक योजनाको आवश्यकता

यस रणनीतिको योजनाको आवश्यकता देहाय अनुसार रहेको छ ।

- ✚ आन्तरिक रोजगारीका सम्भावित अवसरहरूको पहिचान, सिर्जना तथा प्रवर्द्धनका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीच समन्वय र सहकार्य गर्न,
- ✚ रोजगारीको क्षेत्रमा रहेका समस्याहरूको समाधान गरि रोजगारी सिर्जनाका नवीनतम उपाय एवं विधिहरूको विकास गर्न,
- ✚ श्रम बजारको माग एवं उपलब्ध अवसर अनुसार दक्ष, व्यवसायिक, सीपयुक्त र प्रतिस्पर्धी श्रमशक्ति तयार गर्न,
- ✚ रोजगार सेवा केन्द्रलाई सक्षम र जवाफदेही बनाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्न,
- ✚ श्रम तथा रोजगारीको हकलाई कार्यान्वयन गर्न,

- ✚ वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त पूँजी, सीप, ज्ञान, प्रविधि र अनुभवलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगाउन उद्यमशिलताको विकास तथा प्रवर्द्धन गर्न,
- ✚ सुरक्षित आप्रवासन र वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरूलाई पुनः एकीकरणमा सहयोग र सहकार्य गर्न,
- ✚ श्रम बजारमा विपन्न वर्गको सहज पहुँच स्थापना गर्न,
- ✚ श्रम बजारको माग र आपूर्ति बीच सन्तुलन कायम गर्न,
- ✚ श्रम प्रति सम्मान गर्ने संस्कृतिको विकास गर्न ।

१.३ रणनीतिक योजना तर्जुमा प्रकृया

रणनीतिक योजना तर्जुमाका लागि निम्न प्रकृयाहरूको अवलम्बन गरिएको थियो ।

क. रणनीतिक योजना तर्जुमा सम्बन्धी सुझाव सङ्कलन

यस नगरपालिका अन्तर्गतका सरोकारवालाहरूको सुझाव एवम् धारणा सङ्कलन गर्न आयोजित बैठकका सहभागीहरूसँग स्थानीय तहको रोजगार रणनीति निर्माण सम्बन्धी मार्गदर्शन २०८० को अनुसूची ३ वितरण गरी धारणा सङ्कलन गरिएको थियो । सङ्कलित धारणाहरूको विश्लेषण गरि रणनीतिक योजनामा समेटिएको छ ।

ख. सन्दर्भ सामग्रीहरूको अध्ययन र विश्लेषण

रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्न नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, नियमावली, वैदेशिक रोजगार नीति, रोजगार नीति, संङ्घीय रोजगार रणनीति योजना, सङ्घीय आवधिक योजना, प्रदेश र स्थानीय सरकारका विभिन्न नीति, योजना, ऐन, नियम तथा कार्यविधि, स्थानीय तहको रोजगार रणनीति निर्माण सम्बन्धी मार्गदर्शन २०८०, स्थानीय तहको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र अन्य अध्ययन प्रतिवेदनहरूको अध्ययन गरिएको थियो ।

ग. रणनीतिक योजनाको मस्यौदा तयारी

स्थानीय तहको रोजगार रणनीति निर्माण सम्बन्धी मार्गदर्शन २०८० को अनुसूची २ बमोजिमको संकलित विवरण, द्वितीय तथ्यांक एवम् विवरण र अध्ययन गरिएका सन्दर्भ सामग्रीका आधारमा स्थानीय रोजगार रणनीतिक योजनाको मस्यौदा तयार गरिएको छ ।

घ. रणनीतिक योजनाको मस्यौदा उपर छलफल

स्थानीय तहको रोजगार रणनीति निर्माण सम्बन्धी मार्गदर्शन २०८० को आधारमा तयार गरिएको रणनीतिक योजनाको मस्यौदा उपर नगर कार्यपालिकाको बैठकमा प्रस्तुत गरी कार्यपालिका सदस्यहरूबाट प्राप्त सुझाव र पृष्ठपोषणहरूलाई मस्यौदामा समावेश गरि अन्तिम रूप दिइएको छ ।

ङ. रणनीतिक योजना नगरपालिकामा पेश

अन्तिम रूप दिइएको रणनीतिक योजना स्वीकृतिका लागि नगरपालिकामा पेश गरिएको हो ।

१.४ नगरपालिकाको परिचय

मधेश प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरू मध्ये एक हो रौतहट जिल्ला । रौतहट जिल्लामा रहेका अठारह स्थानीय तहहरू मध्येको एक स्थानीय तह हो परोहा नगरपालिका । साविकका गा.वि.स.हरू जिंगडवा बेलिबछवा, तेजापाकड, लौकाहा, बसन्तपट्टी, नरकटिया र रामपुर खाप मिली यस परोहा नगरपालिकाको गठन भएको छ । यस नगरपालिकाले कुल ३७.४५ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफल ओगटेको छ भने जम्मा ९ वटा वडाहरू रहेको छ । यो नगरपालिका जिल्लाको दक्षिण पश्चिम भेगमा अवस्थित रहेको छ । दक्षिणमा भारतको बिहार राज्यसंग सिमाना टाँसिएको यस नगरपालिकाको पूर्वमा यमुनामाई गाउँपालिका, पश्चिममा बैधीमाई नगरपालिका, उत्तरमा देवाही गोनाही नगरपालिका र दक्षिणमा राजपुर नगरपालिका तथा ईशनाथ नगरपालिका पर्दछन् ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार यस नगरपालिकामा पुरुषको जनसंख्या २२७०८ (४९.७ प्रतिशत) र महिलाको जनसंख्या २२९९४ (५०.३ प्रतिशत) गरि कुल जनसंख्या ४५७०२ रहेको छ । यस नगरपालिकाको लैङ्गिक अनुपात प्रति सय महिलामा ९८.७६ रहेको छ । कुल ७०२४ परिवारहरू रहेको यस नगरपालिकाको जनघनत्व १२२० प्रति वर्ग कि.मी. रहेको छ । पुरुष साक्षरता दर ६३ प्रतिशत र महिला साक्षरता दर ४७.२ प्रतिशत रहेको यस नगरपालिकाको कुल साक्षरता दर ५५ प्रतिशत रहेको छ । अपाङ्गता भएका कुल जनसंख्या १.३ प्रतिशत मध्ये महिलाको जनसंख्या १.२ प्रतिशत र पुरुषको जनसंख्या १.५ प्रतिशत जनसंख्या रहेको छ ।

यस नगरपालिकामा विभिन्न जातजाती तथा धर्म मान्ने व्यक्तिहरूको बसोबास रहेको छ । जातजातिका आधारमा जनसंख्याको वितरणलाई हेर्दा सबैभन्दा धेरै मुसलमान, दोस्रोमा कुर्मी, तेस्रोमा यादव, चौथो र पाँचौमा क्रमश तेली र नुनिया रहेका छन् । त्यसै गरी चमार/हरिजन/राम, कलवार, धोवी, कानु, दुसाध/पासवान/पासी लगायत अन्य जातजातिहरूको बसोबास रहेको छ । नगरपालिकाको औषत पारिवारिक आम्दानीमा कृषि व्यवसायको सबैभन्दा ठूलो हिस्सा रहेको छ । स्थानीय बासिन्दाको आम्दानीको अन्य श्रोतहरूमा व्यापार, व्यवसाय, लघु उद्योग, नोकरीका साथै वैदेशिक रोजगारी रहेका छन् । नगरपालिका भित्र माध्यामिक, आधारभूत र विभिन्न निजी विद्यालयहरू पनि रहेका छन् । यो नगरपालिकामा सडक सञ्जाल, शिक्षा, स्वास्थ्य र कृषि जस्ता विविध पक्षहरूमा विकासोन्मुख अवस्थामा रहेको छ ।

खण्ड – २ : वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण

२.१ रोजगारी सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

नेपालको संविधान, २०७२ को धारा ३३ मा रोजगारीको हक र धारा ३४ मा श्रम सम्बन्धी हकलाई मौलिक हकको रूपमा समेटिएको छ । रोजगारीको हकमा प्रत्येक नेपाली नागरिकलाई रोजगारीको हक र रोजगारीको छनौट गर्न पाउने हक हुनेछ भनिएको छ । संविधानको धारा ५१ को खण्ड (झ) मा श्रम र रोजगार सम्बन्धी नीति समावेश गरिएको छ । जसमा सबैले काम गर्न पाउने अवस्था सुनिश्चित गर्दै देशको मुख्य सामाजिक आर्थिक शक्तिको रूपमा रहेको श्रमशक्तिलाई दक्ष र व्यावसायिक बनाउने र स्वदेशमा नै रोजगारी अभिवृद्धि गर्ने, श्रमिकको आधारभूत अधिकार सुनिश्चित गर्दै सामाजिक सुरक्षा प्रत्याभूत गर्ने, बालश्रम लगायत श्रम शोषणका सबै रूपको अन्त्य गर्ने, श्रमिक र उद्यमी व्यवसायी बीच सुसम्बन्ध कायम गर्ने, वैदेशिक रोजगारीबाट आर्जन भएको पूँजी, सीप, प्रविधि र अनुभवलाई स्वदेशमा उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगाउन प्रोत्साहन गर्ने नीति अंगिकार गरेको छ ।

प्रत्येक नागरिकलाई रोजगारीको हक सुनिश्चित गर्न, क्षमता अनुसारको रोजगारी छनौट गर्ने अवसर प्रदान गर्न तथा रोजगारीको शर्त, अवस्था तथा बेरोजगार सहायता प्रदान गर्न रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ तथा रोजगारीको हक सम्बन्धी नियमावली, २०७५ जारी भई कार्यान्वयनमा रहेको छ । रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ मा बेरोजगार ब्यक्तिलाई न्यूनतम एक सय दिनको रोजगारीको व्यवस्था गरिएको छ ।

मुलुकको जनशक्तिलाई अन्तराष्ट्रिय बजारको माग अनुरूप ज्ञान र सीप प्रदान गरि दक्ष, क्षमतावान र प्रतिस्पर्धी श्रमशक्तिको रूपमा विकास गर्दै उनीहरूको प्रवेशलाई सुरक्षित, व्यवस्थित र मर्यादित बनाउने उद्देश्यका साथ वैदेशिक रोजगार नीति, २०६८ कार्यान्वयन भई रहेको छ । नेपालमा उपलब्ध श्रमशक्तिलाई प्रतिस्पर्धी बनाई सक्षम श्रम बजारको माध्यमद्वारा उत्पादनशील, मर्यादित एवम् सुरक्षित रोजगारीमा संलग्न गराई राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई सबल र गतिशील बनाई गरिबी निवारणमा योगदान पुर्याउने दुरदृष्टि रहेको राष्ट्रिय रोजगार रणनीति, २०७१ कार्यान्वयनमा रहेको छ । पन्ध्रौ योजनाले सबै नागरिकलाई मर्यादित र उत्पादनशील रोजगारीका अवसरको उपलब्धता गराउने सोचका साथै उत्पादनशील क्षेत्रमा रोजगारी अभिवृद्धि गरि बेरोजगारी दर तथा श्रमको अल्प उपयोगमा उल्लेख्य रूपमा कमी ल्याउने लक्ष्य राखेको छ ।

२.२ रोजगारीको वर्तमान अवस्था

नेपाल श्रम शक्ति सर्वेक्षण, २०७४ अनुसार नेपालको बेरोजगारी दर ११.४ प्रतिशत रहेको छ भने पुरुषको र महिलाको बेरोजगारी दर क्रमशः १०.३ र १३.१ प्रतिशत रहेको छ । यसै गरी शहरमा ११.६ प्रतिशत र ग्रामीण क्षेत्रमा १०.९ प्रतिशत बेरोजगारी रहेको छ । नेपालको श्रमशक्ति सहभागिता दर ३८.५ प्रतिशत रहेको छ । यो दर शहरमा ४१.७ प्रतिशत र ग्रामीण क्षेत्रमा ३२.९ प्रतिशत रहेको छ । यसै गरी पुरुष र महिलाको श्रमशक्तिमा सहभागिता दर क्रमशः ५३.८ प्रतिशत र २६.३ प्रतिशत रहेको छ । रोजगारमा रहेको जनसंख्यालाई प्रदेश अनुसार हेर्दा सबैभन्दा बढी ४३.८ प्रतिशत बागमती प्रदेशमा र सबैभन्दा कम २४.१ प्रतिशत सुदूरपश्चिम प्रदेशमा रहेको छ ।

बेरोजगारी दरलाई प्रदेशगत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा बढी मधेश प्रदेशमा २०.१ प्रतिशत र सबैभन्दा कम बागमती प्रदेशमा ७ प्रतिशत रहेको छ । नेपालको सबै प्रदेशहरूमा बेरोजगारी दर फरक फरक रहेको देखिन्छ । यसको अर्थ सबै प्रदेशहरूमा रोजगारीका अवसरहरू पनि समान रूपमा रहेको देखिदैन । जसको परिणाम स्वरूप श्रम बजारको माग र आपूर्ति बीचको सन्तुलन समेत नभएको देखाउँछ । प्रदेश अनुसार श्रमशक्तिमा सहभागिता दर सबैभन्दा बढी बागमती प्रदेशमा ४७.१ प्रतिशत रहेको छ भने सबैभन्दा कम सुदूरपश्चिम प्रदेशमा २७.३ प्रतिशत रहेको छ । अनौपचारिक तथा असंगठित क्षेत्रमा ६२.२ प्रतिशत व्यक्तिहरू दैनिक ज्यालादारी, मजदुरी तथा श्रमिकको रूपमा कामकाज गरी जीवन निर्वाह गर्ने गरेको देखिन्छ ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार यस नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ४५७०२ मध्ये १४ वर्ष वा सो भन्दा कम उमेर समूहका जनसंख्या ४०.६३ प्रतिशत, १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहका जनसंख्या ५१.२४ प्रतिशत र ६० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेर समूहका जनसंख्या ८.१३ प्रतिशत रहेका छन् । परोहा नगरपालिकामा १० वर्ष र सो भन्दा माथिका व्यक्तिहरूको कुल जनसंख्या ३३१०७ मध्ये आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसंख्या १९८३१ (५९.९ प्रतिशत) रहेको छ भने आर्थिक रूपमा निस्क्रिय व्यक्तिको जनसंख्या १३२७५ (४०.१ प्रतिशत) रहेको छ । १० वर्ष र सो भन्दा माथिका उमेर समूहका १९८३१ जना आर्थिक रूपमा सक्रिय व्यक्तिहरू मध्ये अक्सर आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसंख्या १३०६९ (६५.९ प्रतिशत) र निस्क्रिय रहेको जनसंख्या ६७६२ (३४.१ प्रतिशत) रहेका छन् । १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका १३०६९ जना अक्सर आर्थिक रूपले सक्रिय व्यक्तिहरू मध्ये ११५५३ जना (८८.४ प्रतिशत) अक्सर रोजगार र १५१६ जना (११.६ प्रतिशत) अक्सर बेरोजगार रहेका छन् ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार परोहा नगरपालिकामा स्थायी बसोबास भएका कुल जनसंख्या मध्ये १६५२ पुरुष र ६४ महिला गरि जम्मा १७१६ जना व्यक्तिहरू अनुपस्थित रहेका छन् । अनुपस्थित जनसंख्या मध्ये सबैभन्दा बढी भारतमा ८०१ जना, मध्य पूर्व एसियामा ६४५ जना, एसियनमा २३५ जना, उत्तर अमेरिकामा १० जना, अन्य एसियन देशमा ८ जना, अफ्रिकामा ७ जना, युरोपियन देशमा ४ जना र अन्य देशमा ४ जना रहेका छन् । अनुपस्थित जनसंख्या मध्ये मासिक तलब वा दैनिक ज्यालामा १३७५ जना, कामको खोजीमा १०५ जना, डिपेन्डेन्ट भिसामा ९५ जना, अध्ययनमा ५५ जना, व्यापार/व्यवसायमा ५१ जना, अन्य काममा ३५ जना रहेका छन् । जसमध्ये ०-१४ वर्ष उमेर समूहका १४७ जना, १५-३९ वर्ष उमेर समूहका १३९२ जना, ४०-५९ वर्ष उमेर समूहका १६९ जना र ६० वर्ष भन्दा माथि उमेर समूहका ८ जना रहेका छन् ।

वि.सं. २१०० सम्म सबै नागरिकलाई मर्यादित र उत्पादनशील रोजगारीका अवसर उपलब्ध गराउने नेपाल सरकारको दीर्घकालीन सौँच रहेको छ भने तीब्र, दिगो र रोजगारमूलक आर्थिक वृद्धि गर्ने दीर्घकालीन राष्ट्रिय रणनीति रहेको छ । पन्ध्रौं योजनाले आ.व. २०८०/८१ सम्ममा श्रमशक्ति सहभागिता दर ४९ प्रतिशत र वि.सं. २१०० सम्ममा ७२ प्रतिशत पुर्याउने लक्ष्य राखेको छ । त्यस्तै आ.व. २०८०/८१ सम्ममा रोजगारीमा औपचारिक क्षेत्रको हिस्सा ५० प्रतिशत र विसं २१०० सम्ममा ७० प्रतिशत पुर्याउने लक्ष्य रहेको छ । हाल नेपालको

बेरोजगारी दर ११.४ प्रतिशतलाई वि.सं. २१०० सम्ममा ३ प्रतिशतमा झार्ने सरकारको दीर्घकालीन लक्ष्य रहेको छ ।

२.३ रोजगारीका समस्या र चुनौतीहरू

रोजगारमैत्री लगानीलाई प्रोत्साहन गर्न नसक्नु, वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त ज्ञान, सीप, पूँजी र प्रविधिको परिचालन हुन नसक्नु, घरेलु तथा साना उद्योगधन्दाको कमी हुनु, उद्यमशिलता एवं स्वरोजगारलाई प्रवर्द्धन गर्न नसक्नु, सीपयुक्त दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्न नसक्नु, काम प्रति सम्मानको कमी हुनु, श्रम, सीप र उत्पादनबीच तादम्यता कायम हुन नसक्नु, उत्पादनशील रोजगारी पर्याप्त रूपमा सृजना हुन नसक्नु, श्रम बजार सूचना प्रणालीको अभाव हुनु, स्थानीय रोजगारदाताहरूको पहिचान एवं सूचीकरण नहुनु, श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी स्थानीय नीति नियमको अभाव हुनु आदि रोजगारीका समस्याहरू रहेको छ । रोजगारी तथा श्रम सम्बन्धी हकलाई कार्यान्वयन गर्नु, रोजगार सेवा केन्द्रलाई सक्षम र सबल बनाउनु, नगरपालिकामा रहेका रोजगारीका अवसरहरूको पहिचान तथा नक्सांकन गर्नु, श्रम बजारको माग अनुसारको सीपमूलक दक्ष जनशक्ति तयार गर्नु, रोजगार सम्बद्ध सरोकारवाला तथा सेवाहरूको नक्सांकन गर्नु, श्रम बजारको माग अनुसारको जनशक्ति आपूर्ति गर्न नसक्नु, स्थानीय पाठ्यक्रमलाई व्यावहारिक र रोजगारमलूक बनाई उद्यमशीलता विकास गर्नु आदि रोजगारीका मुख्य चुनौतीहरूको रहेको छ ।

२.४ रोजगारीका अवसरहरू

श्रम तथा रोजगारी सम्बन्धी हक नेपालको संविधानमा मौलिक हकको रूपमा स्थापित हुनु, श्रम तथा रोजगारमैत्री कानूनहरू निर्माण हुनु, रोजगार सेवा केन्द्रको स्थापना हुनु, श्रम तथा रोजगारी सम्बन्धी सेवाहरू स्थानीय तहसम्म विस्तार हुदै जानु, न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूतिको लागि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन हुनु, रोजगारीका सम्भावित अवसरहरूको पहिचान गर्नु, न्यूनतम पारिश्रमिकको कानूनी व्यवस्था हुनु, युवाहरूमा उद्यमशील भावनाको विकास हुदै जानु, आर्थिक गतिविधिहरूमा बढोत्तरी हुनु, लगानीमैत्री वातावरणको अवस्था तयार हुदै जानु, प्राविधिक शिक्षामा सर्वसाधारणको पहुँच विस्तार हुदै जानु, जनसांख्यिक लाभको अवस्था अझै केहि वर्ष कायमै रहनु आदि अवसरहरू रहेका छन् ।

२.५ रोजगारीका क्षेत्रहरू

यस नगरपालिकाभित्र सृजना हुन सक्ने आन्तरिक रोजगारीका सम्भावित मुख्य क्षेत्रहरू देहाय अनुसार रहेको छ ।

१. कृषि क्षेत्र
२. निर्माण क्षेत्र
३. सेवा क्षेत्र (व्यापार व्यवसाय)
४. उद्यमशिलता
५. सूचना प्रविधि
६. उद्योग क्षेत्र
७. वित्तीय क्षेत्र
८. पर्यटन क्षेत्र
९. वैदेशिक रोजगारी

२.६ रणनीतिक योजना तर्जुमाका कानूनी आधार

यो रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्दा नेपालको संविधानमा उल्लेखित रोजगारी तथा श्रम सम्बन्धी मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त र नीति, रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन र नियमावली, राष्ट्रिय रोजगार नीति, वैदेशिक रोजगार नीति, पन्ध्रौ योजना, पाँच वर्षे रणनीतिक योजना, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, दिगो विकासका लक्ष्य, नेपाल सरकारले श्रम तथा रोजगारी सम्बन्धी गरेका अन्तराष्ट्रिय सम्झौता एवं प्रतिबद्धता, मधेश प्रदेश सरकारको प्रथम आवधिक योजना, नीति तथा कार्यक्रम, परोहा नगरपालिकाको स्थानीय नीति, योजना तथा प्रतिबद्धताहरूलाई रणनीतिक योजना तर्जुमाको आधार मानेको छ ।

२.७ रणनीतिक विश्लेषण

यस नगरपालिकामा आन्तरिक रोजगारीका सम्भावित अवसरहरू सिर्जना गर्न अहम् भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने मुख्य सम्भावित क्षेत्रहरूमा कृषि क्षेत्र, निर्माण क्षेत्र, उत्पादन क्षेत्र, शिक्षा क्षेत्र, स्वास्थ्य क्षेत्र, सेवा क्षेत्र हुन् । यी क्षेत्रहरूमा लगानी गर्दा वा लगानी वृद्धि गर्दा आन्तरिक रोजगारी अवसरहरू अधिक रूपमा वृद्धि गर्न सकिन्छ । नगरपालिकाले यी क्षेत्रहरूलाई मुख्य प्राथमिकतामा राखेर रोजगारी सिर्जना हुने रणनीति अपनाउनु पर्छ । सम्भावित रोजगारीका क्षेत्रहरूमा गरिएको लगानीलाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गर्न सकेमा दीर्घकालमा यसले आन्तरिक रोजगारीमा योगदान गर्न सक्छ ।

नेपालमा बढ्दै गएको बेरोजगारी दरमा कमी ल्याउन स्थानीय स्तरमा कृषि र पर्यटनमा आधारित उद्योगधन्दाको माध्यमबाट थप रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्नु पर्दछ । अदक्ष तथा सीप नभएका बेरोजगार युवाहरूलाई सीपमूलक तालिमको माध्यमबाट दक्ष एवम् सीपयुक्त जनशक्ति तयार गरी उद्योग तथा कलकारखानाहरूमा आपूर्ति गरी औद्योगिक उत्पादनमा वृद्धि गर्नुको साथसाथै लघु, घरेलु तथा साना उद्योगहरूको माध्यमबाट स्थानीय स्तरमा उपलब्ध श्रम, सीप, स्रोत र साधनको अधिकतम परिचालन तथा उपयोग गरी स्थानीय तहभित्रै स्वरोजगारी वा रोजगारीका थप अवसरहरू सिर्जना गर्नु आवश्यक रहेको छ ।

यस नगरपालिकामा हुने विभिन्न निर्माण क्षेत्रहरूमा आवश्यक दक्ष जनशक्तिको रूपमा काम गर्ने ईलेक्ट्रिसियन, प्लम्बर, पेन्टर, कारपेन्टर, मैसन, स्काफोल्डर, मार्बल फिटिङ्ग लगायत सेवा क्षेत्रका अन्य दक्ष जनशक्तिहरू मध्ये अधिकांश अन्य पालिका वा जिल्लाका रहेका छन् । यी क्षेत्रमा स्थानीय जनशक्तिहरू अदक्ष कामदारको रूपमा काम गर्ने गरेको छ । यस क्षेत्रमा रोजगारीका प्रशस्त सम्भावनाहरू रहे तापनि दक्ष जनशक्तिको उच्च अभाव रहेकाले श्रम बजारको मागको आधारमा दक्ष, सीपयुक्त जनशक्ति तयार गरी स्थानीय श्रम बजारमा दक्ष जनशक्तिको आपूर्ति गरी अन्य जिल्ला वा पालिकाका जनशक्तिहरूलाई विस्थापित गर्दै जानु पर्ने देखिन्छ ।

नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र निजी, सहकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रहरूमा सिर्जना हुन सक्ने रोजगारीका अवसरहरूमा समेत जनशक्तिको परिपूर्ति गर्नु पर्दछ । सूचना प्रविधि र पर्यटनको क्षेत्रमा दक्ष र उच्च दक्ष प्रकृतिको जनशक्तिको उच्च माग रहेकाले यी क्षेत्रहरूमा समेत दक्ष जनशक्ति उत्पादन गरी बजारको मागलाई परिपूर्ति गर्नु पर्दछ । श्रमशक्तिहरूको ज्ञान, सीप तथा क्षमता र बजारको मागका आधारमा आवश्यक पर्ने सीप वा दक्षताको

मूल्यांकन गरि सोही आधारमा स्किलिङ्ग, अपस्किलिङ्ग र रिस्किलिङ्गमा समेत ध्यान दिई श्रम बजारको माग र आपूर्ति बीच सन्तुलन कायम गर्नु पर्दछ । यस नगरपालिकामा सीपयुक्त जनशक्तिहरूको उच्च माग भएका पेशा वा सीपको विवरण अनुसूची-५ मा र अन्तराष्ट्रिय श्रम बजारमा उच्च माग भएका सीपहरूको बारेमा अनुसूची-६ मा उल्लेख गरिएको छ । यी क्षेत्रहरूमा दक्ष, उच्च दक्ष प्रकृतिको जनशक्तिको उत्पादन गरी रोजगारीमा सहज पदस्थापन गर्नु पर्दछ ।

खण्ड - ३ : सोंच, लक्ष्य र उद्देश्य

३.१ सोंच

स्थानीय श्रमशक्तिलाई प्रतिस्पर्धी बनाउँदै मर्यादित र उत्पादनशील रोजगारीमा संलग्न गराई आयआर्जन तथा जीविकोपार्जनमा योगदान पुर्याउनुको साथै स्थानीय अर्थतन्त्रलाई गतिशिल बनाई गरिबी र बेरोजगारी न्यूनीकरणमा सहयोग गर्ने ।

३.२ लक्ष्य

आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरूको पहिचान गरि सोही अनुरूपको प्रतिस्पर्धात्मक दक्ष र क्षमतावान जनशक्ति उत्पादन गरि श्रम बजारको मागलाई आपूर्ति गर्ने ।

३.३ उद्देश्यहरू

- (१) उत्पादनशील र मर्यादित रोजगारीका अवसरहरूमा वृद्धि गर्नु,
- (२) न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्नु,
- (३) दक्ष, सीपयुक्त, क्षमतावान र प्रतिस्पर्धी जनशक्ति तयार गर्नु,
- (४) सबै प्रकारका श्रम शोषणको अन्त्य गर्नु,
- (५) वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, व्यवस्थित, मर्यादित र शोषण रहित बनाउनु,
- (६) आप्रवासीहरूको सामाजिक एवं आर्थिक रुपमा पुनः एकीकरण गर्नु,
- (७) रोजगारमैत्री लगानी प्रोत्साहन गर्नु ।

खण्ड - ४ : प्रमुख रणनीतिहरू

४.१ रणनीतिहरू

- ४.१.१ आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरूमा वृद्धि गर्न रोजगारीका सम्भावित क्षेत्रहरूको पहिचान एवं रोजगार सम्बद्ध सरोकारवाला तथा सेवाहरूको नक्सांकन गर्ने ।
- ४.१.२ श्रम बजारको माग अनुसारको दक्ष, सीपयुक्त, क्षमतावान र प्रतिस्पर्धी जनशक्ति तयार गर्ने ।
- ४.१.३ रोजगार सेवा केन्द्रलाई सक्षम र सबल बनाई रोजगारीको हकलाई कार्यान्वयन गरि बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई रोजगारीका अवसरमा संलग्न गराउने ।
- ४.१.४ श्रम बजारमा देखिएको भेदभावलाई न्यूनीकरण गर्न तथा श्रम प्रतिको सम्मान अभिवृद्धि गर्दै आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरूमा उपलब्ध श्रमशक्तिहरूको पहुँच तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- ४.१.५ वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, व्यवस्थित, मर्यादित र शोषण रहित बनाउन आवश्यक सहयोग गर्नुको साथै वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरूलाई पुनःएकीकरण गर्न समन्वय, सहकार्य र साझेदारी गर्ने ।
- ४.१.६ नविन सोँच, ज्ञान, सीप, पुँजी र प्रविधिलाई उपयोग गरि स्थानीय अर्थतन्त्रलाई गतिशील एवं सुदृढ बनाउन उद्यमशिलताको विकास र प्रवर्द्धन गर्दै स्वरोजगार बनाउने ।
- ४.१.७ श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी आवश्यक तथ्यांक संकलन, प्रशोधन, प्रकाशन र प्रसारण गर्ने ।

खण्ड - ५ : रणनीतिक कार्यनीति

५.१ कार्यनीति

५.१.१ रणनीति ४.१.१ “आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरूमा वृद्धि गर्न रोजगारीका सम्भावित क्षेत्रहरूको पहिचान एवं रोजगार सम्बद्ध सरोकारवाला तथा सेवाहरूको नक्सांकन गर्ने” संग सम्बन्धित कार्यनीतिहरू

- ५.१.१.१ नगरपालिका भित्र आन्तरिक रोजगारीका सम्भावित अवसरहरूको पहिचान एवं रोजगार सम्बद्ध सरोकारवाला तथा सेवाहरूको नक्सांकन गरिनेछ ।
- ५.१.१.२ नगरपालिकाको विकास खर्चलाई रोजगारी सृजनासंग जोडिनेछ ।
- ५.१.१.३ आन्तरिक रोजगार प्रवर्द्धन गर्नका लागि अन्तर सरकार समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- ५.१.१.४ रोजगारीका थप अवसर सृजना गर्नका लागि एक पालिका, एक औद्योगिक ग्राम स्थापनाका लागि समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- ५.१.१.५ गरिबी न्यूनीकरण र रोजगारी सृजना सम्बन्धी कार्यहरूलाई एकीकृत रूपमा सञ्चालन गर्न आवश्यक नीति निर्माण गरी अन्य तह वा निकायहरूसंग पनि समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ ।

५.१.२ रणनीति ४.१.२ “श्रम बजारको माग अनुसारको सीपयुक्त दक्ष, प्रतिस्पर्धी र क्षमतावान जनशक्ति तयार गर्ने” संग सम्बन्धित कार्यनीतिहरू

- ५.१.२.१ विश्व श्रम बजारमा स्वचालन (Automation) र कृत्रिम बुद्धिमत्ता (Artificial Intelligence-AI) को प्रयोग बढदै गएको सन्दर्भमा सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा अधिक रोजगारीका अवसरहरू सृजना हुने भएकोले विद्यालय तहदेखि नै कम्प्युटर शिक्षा र प्राविधिक शिक्षा सञ्चालन गरिनेछ ।
- ५.१.२.२ गन्तव्य मुलुकको श्रम बजारको मागका आधारमा सीपमूलक तालिम सञ्चालन गरि दक्ष जनशक्ति तयार गरि वैदेशिक रोजगारीमा जान प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- ५.१.२.३ स्थानीय आवश्यकता र प्राथमिकतालाई मध्यनजर गरी स्थानीय स्रोत साधन र श्रमशक्तिको भरपुर उपयोग गर्न सिंचाई सुविधा, कृषि विद्युतीकरण, कृषि सडक तथा उपयुक्त कृषि प्रविधिहरूमा पहुँच विस्तार गरी कृषिको व्यवसायीकरण र विविधिकरणमा जोड दिई कृषि क्षेत्रको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्दै उपलब्ध युवा श्रमशक्तिहरूलाई कृषिमा आधारित पेशा व्यवसायमा आकर्षित गरि कृषि उत्पादन, संकलन, ग्रेडिङ्ग, भण्डारण, प्रशोधन र प्याकिङ्ग सम्बन्धी दक्ष जनशक्ति तयार गरिनेछ ।
- ५.१.२.४ निर्माण क्षेत्रमा दिगो रोजगारीका अवसरहरू सृजना गर्न विभिन्न किसिमका सीपमूलक तालिमहरू जस्तै: ब्रिक मेसन, प्लम्बर, ईलेक्ट्रिसियन, पेन्टिङ्ग, स्काफोल्डर लगायत अन्य तालिमहरू सञ्चालन गरि निर्माण क्षेत्रसंग सम्बन्धित दक्ष जनशक्ति उत्पादन गरि स्थानीय श्रम बजारमा आफूर्ति गरिनेछ ।

- ५.१.२.५ स्थानीय तहमा नयाँ नयाँ पर्यटन क्षेत्रको पहिचान, विकास र विस्तार गरि पर्यटन क्षेत्रमा आवश्यक जनशक्ति आपूर्ति गर्न होटेल व्यवसाय, होम स्टे, अतिथि सत्कार जस्ता विषयसंग सम्बन्धित सीप विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न अन्य सरकारी निकाय, गैर सरकारी संघसंस्था तथा निजी क्षेत्रसंग समन्वय र सहकार्य गरि रोजगारी सृजनामा गरिनेछ ।
- ५.१.२.६ गरिबी न्यूनीकरणमा सहयोग पुग्ने गरि विभिन्न निकाय एवं क्षेत्रबाट सञ्चालित प्राविधिक तथा व्यावसायिक रोजगारमूलक एवं सीपमूलक तालिमहरूमा समेत सहकार्य गरिनेछ ।
- ५.१.२.७ रोजगारीको क्षेत्रमा बढ्दै गरेको प्रविधिको प्रयोगलाई मध्यनजर गरि अधिकतम रोजगारी सृजना हुने क्षेत्रहरूको पहिचान गरि नवीनतम् सीप विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ५.१.२.८ रोजगार तथा स्वरोजगारमूलक शिक्षा र सीप विकास तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेका सरकारी, गैरसरकारी एवं निजी क्षेत्रसंग समन्वय र साझेदारी गरिनेछ ।
- ५.१.२.९ स्थानीय स्तरमा उपलब्ध श्रम, श्रोत साधन, पुँजी र प्रविधिको उपलब्धताको आधारमा विभिन्न किसिमका सीपमूलक, रोजगारमूलक, व्यावसायिक तथा प्राविधिक तालिमहरू सञ्चालन गरि दक्ष, सक्षम र उत्पादनशील जनशक्ति उत्पादन गर्न स्थानीय स्वरोजगार कोषको स्थापना गरिनेछ ।
- ५.१.२.१० रोजगारमूलक तथा सीपमूलक तालिमहरू सञ्चालन गरि दक्ष जनशक्ति निर्माण गर्न बहुविषयगत सीप विकास तालिम केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।

५.१.३ रणनीति ४.१.३ “रोजगार सेवा केन्द्रलाई सक्षम र सबल बनाई रोजगारीको हकलाई कार्यान्वयन गरि बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई रोजगारीका अवसरमा संलग्न गराउने” संग सम्बन्धित कार्यनीतिहरू

- ५.१.३.१ रोजगार सम्वाद मञ्चलाई गतिशिल बनाई दिगो रूपमा रोजगारीका अवसरहरू सृजना गर्न रोजगार सम्बद्ध सरोकारवालाहरूसंगको छलफल र सहभागितामा आवश्यक रोजगारयोग्य (Employability) कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न गैर सरकारी संघसंस्था एवं निजी क्षेत्रसंग समन्वय गरिनेछ ।
- ५.१.३.२ स्थानीय तहभित्रको अनौपचारिक क्षेत्रमा रहेको रोजगारीलाई औपचारिक क्षेत्रमा रुपान्तरण गर्न सम्भावित औपचारिक क्षेत्रहरूको पहिचान गरि रोजगारमैत्री कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरि रुपान्तरण गरिदै लगिनेछ ।
- ५.१.३.३ नगरपालिकाको विकास निर्माण आयोजनाहरूमा समेत बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई परिचालन गरिनेछ ।
- ५.१.३.४ रोजगार विनिमय सेवा सञ्चालन गर्न रोजगार सेवा केन्द्र र कर्मचारीको क्षमता विकास एवं सुदृढीकरण गरिनेछ ।
- ५.१.३.५ रोजगार सम्बद्ध विभिन्न योजना, कार्ययोजना र कार्यनीतिहरू तर्जुमा गरिनेछ ।

- ५.१.३.६ रोजगारीको खोजीमा रहेका बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई रोजगार सेवा केन्द्रबाट एकीकृत श्रम तथा रोजगारमूलक सेवा उपलब्ध गराईनेछ ।
- ५.१.३.७ स्थानीय एवं राष्ट्रिय स्तरमा उपलब्ध रोजगारीका अवसरहरूको सूचना एवं जानकारी नगरपालिकाको वेबसाईट वा फेसबुक पेज मार्फत सम्प्रेषण गरिनेछ ।
- ५.१.३.८ स्थानीय तहमा उपलब्ध सीप, अनुभव र योग्यताको आधारमा रोजगारीका अवसर उपलब्ध नभएमा अन्तर तह वा निकायसंग समन्वय गरि उपलब्ध रोजगारीका अवसरहरूमा आवश्यक पहल गरि पदस्थापन गरिनेछ ।
- ५.१.३.९ रोजगारी सिर्जनाका लागि विभिन्न निकायबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा आयोजनामा बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारी प्रदान गर्नको लागि आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।
- ५.१.३.१० न्यूनतम रोजगार प्रत्याभूत योजना तर्जुमा गरि बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई रोजगारीमा संलग्न गराईनेछ ।
- ५.१.३.११ तिनै तहको सरकारको सक्रिय सहभागिता र साझेदारीमा रोजगार कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- ५.१.३.१२ रोजगारी सिर्जनाका लागि रोजगार सेवा केन्द्रलाई सक्षम र जवाफदेही रूपमा संस्थागत क्षमता विकास गरिनेछ ।
- ५.१.३.१३ नगरपालिकाभित्र संचालन गरिने विभिन्न विषयको छोटो वा लामो अवधिको सीपमूलक तथा रोजगारमूलक तालिमहरूलाई एकद्वार प्रणालीबाट रोजगार सेवा केन्द्र मार्फत सञ्चालन गरिनेछ ।
- ५.१.३.१४ दक्ष, सक्षम र क्षमतावान जनशक्तिको विकास एवं आन्तरिक रोजगारीको प्रवर्धन गर्न सूचिकृत बेरोजगारहरूलाई आवश्यक सीपमूलक तथा रोजगारमूलक तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ५.१.३.१५ रोजगारीको अवसरको खोजीमा रहेका व्यक्तिहरूलाई रोजगारीमा पदस्थापना, प्रोत्साहन तथा सहजीकरण गर्न रोजगार मेलाको सञ्चालन गरिनेछ ।
- ५.१.३.१६ महिलाहरूलाई श्रम बजारमा प्रवेश वा पुनः प्रवेश गराउन आवश्यक सीप तथा क्षमता विकास गर्न, परामर्श तथा मार्गदर्शन उपलब्ध गराउन तयारी क्लवको सञ्चालन गरिनेछ ।
- ५.१.३.१७ आन्तरिक एवं वैदेशिक रोजगारी, स्वरोजगारी, श्रम बजार, रोजगारमूलक सेवा सम्बन्धी परामर्श एवं रेफरल सेवा सुविधा प्रदान गरिनेछ ।
- ५.१.३.१८ विभिन्न मन्त्रालय एवं मातहतका निकायहरूबाट सञ्चालन हुने श्रम तथा रोजगार, वैदेशिक रोजगार, सुरक्षित आप्रवासन, पुनः स्थापना र पुनः एकीकरण सम्बन्धी कार्यक्रमको सञ्चालनमा समन्वय, सहकार्य र सहजीकरण गरिनेछ ।

५.१.४ रणनीति ४.१.४ “श्रम बजारमा देखिएको भेदभावलाई न्यूनीकरण गर्न तथा श्रम प्रतिको सम्मान अभिवृद्धि गर्दै आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरूमा उपलब्ध श्रमशक्तिहरूको पहुँच तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने” संग सम्बन्धित कार्यनीतिहरू

- ५.१.४.१ दलित महिला, शहिद परिवार, एकल महिला, अपाङ्ग तथा बञ्चितिकरणमा परेका वर्गहरूलाई लक्षित गरि रोजगारयोग्य कार्यक्रम चलाईनेछ ।
- ५.१.४.२ रोजगारीको क्षेत्रमा देखा पर्ने लैंगिक, भौगोलिक, जातिगत वा अन्य सबै प्रकारको भेदभावलाई निराकरण गर्न श्रमको सम्मान, राष्ट्रको अभियानलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- ५.१.४.३ बालश्रम, बाध्यकारी श्रम लगायत सबै प्रकारको श्रम शोषणलाई अन्त्य गर्न आवश्यक सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरि निरुत्साहित गरिनेछ ।
- ५.१.४.४ स्थानीय स्तरमा श्रम विवाद समाधान गर्न एवं असल श्रम सम्बन्ध विकास गर्न सरोकारवालाहरूसँग नियमित सम्वाद गर्न स्थानीय रोजगार सम्वाद मञ्चलाई सक्षम बनाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गरिनेछ ।
- ५.१.४.५ बालश्रम अन्त्य गर्न बालश्रम गुर्योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा आवश्यक सहयोग र सहकार्य गरिनेछ ।
- ५.१.४.६ रोजगारदाताले कुनै श्रमिकलाई काममा लगाए वापत सरकारले तोकेको न्यूनतम ज्याला दर अनुसारको पारिश्रमिक उपलब्ध नगराउने रोजगारदातालाई आवश्यक कानूनी कारवाहीको लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ ।

५.१.५ रणनीति ४.१.५ “वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, व्यवस्थित, मर्यादित र शोषण रहित बनाउन आवश्यक सहयोग गर्नुको साथै वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरूलाई पुनः एकीकरण गर्न समन्वय, सहकार्य र साझेदारी गर्ने” संग सम्बन्धित कार्यनीतिहरू

- ५.१.५.१ वैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरूलाई लक्षित गरि वैदेशिक रोजगारीका अवसर, चुनौती र जोखिमहरूको बारेमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरि सचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- ५.१.५.२ वैदेशिक रोजगारमा जाने श्रमिकहरूका लागि आवश्यक पर्ने पूर्व प्रस्थान अभिमुखीकरण तालिम (Pre-departure Orientation Training) सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- ५.१.५.३ वैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित गर्न आवश्यक सहजीकरण एवं परामर्श सेवा प्रदान गरिनेछ ।
- ५.१.५.४ वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका पिडितहरूका लागि मनोसामाजिक परामर्श, कानूनी परामर्श, रेफरल सेवा लगायतका अन्य सेवाहरू सञ्चालन गरि पुनः एकीकरण गरिनेछ ।
- ५.१.५.५ वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्ति तथा तिनका परिवारहरूलाई लक्षित गरि सामाजिक, आर्थिक र मनोसामाजिक रूपमा पुनः एकीकरणका लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र गैर सरकारी संघसंस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- ५.१.५.६ वैदेशिक रोजगारीमा रहेका श्रमिक र तिनका परिवार लक्षित कल्याणकारी सेवाहरूको वितरणमा आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।
- ५.१.५.७ वैदेशिक रोजगारीका क्रममा मृत्यु, अंगभंग, स्वास्थ्य उपचार, राहत, उद्धार लगायतका आर्थिक सहायता सम्बन्धी सेवाहरू प्राप्त गर्न सहजीकरण गरिनेछ ।

- ५.१.५.८ वैदेशिक रोजगारमा जाने श्रमिकको श्रम स्वीकृति र पनुः श्रम स्वीकृतिमा सहजीकरण गरिनेछ ।
- ५.१.५.९ सुरक्षित आप्रवासनका लागि आप्रवासी स्रोत उपकेन्द्र स्थापना गरिनेछ ।

५.१.६ रणनीति ४.१.६ “नवीन सोच, ज्ञान, सीप, पुँजी र प्रविधिलाई उपयोग गरि स्थानीय अर्थतन्त्रलाई गतिशील एवं सुदृढ बनाउन उद्यमशिलताको विकास र प्रवर्द्धन गर्दै स्वरोजगार बनाउने” संग सम्बन्धित कार्यनीतिहरू

- ५.१.६.१ श्रम प्रति सम्मान गर्ने संस्कृतिको विकास गर्दै युवा श्रमशक्तिहरूलाई सिर्जनशील, व्यवसायिक र उद्यमशील क्षमताको विकास गरी दक्ष जनशक्ति तयार गरिनेछ ।
- ५.१.६.२ उद्यमशिलता विकास तालिम सञ्चालन गरि स्वरोजगारी अभिवृद्धिमा जोड दिईनेछ ।
- ५.१.६.३ लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योगको प्रवर्द्धन, विकास र विस्तारमा सहयोग पुग्ने गरी युवाहरूमा नवप्रवर्तनशील एवं प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता वृद्धि गर्न विभिन्न किसिमको कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- ५.१.६.४ वैदेशिक रोजगारीबाट आर्जन भएको ज्ञान, सीप र प्रविधिलाई प्रमाणीकरण गर्न सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- ५.१.६.५ वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त सामाजिक तथा आर्थिक विप्रेषणलाई नगरपालिकाभित्र उत्पादनमूलक क्षेत्रमा परिचालन गर्न वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी तालिम एवं अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ५.१.६.६ उद्यमशिलता विकासमा सहकारी संस्थाहरू, सामुदायिक संस्थाहरू, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई लगानी गर्न प्रोत्साहन गरि नयाँ उद्यमी सृजना गरि स्वरोजगारमा वृद्धि गरिनेछ ।
- ५.१.६.७ वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरूको सामाजिक एवं आर्थिक विप्रेषणलाई उद्यमशिलता प्रवर्द्धनमा परिचालन गरि सम्मुनत नगर निर्माणमा उपयोग गरिने व्यवस्था गरिनेछ ।
- ५.१.६.८ स्थानीय तह, प्रदेश सरकार, संघीय सरकार लगायत वित्तीय क्षेत्र, गैरसरकारी क्षेत्रको सहयोग र सहकार्यमा वित्तीय साक्षरता (Financial Literacy) र वित्तीय पहुँच (Access to Financing) मार्फत स्थानीय तहमा उद्यमशिलता प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- ५.१.६.९ गरिबी निवारण कोषद्वारा निर्मित सामुदायिक संस्थाहरूमा रहेको पुँजी र अन्य स्रोत साधनलाई उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी गर्ने व्यवस्था गरि उद्यमी र उद्यमशीलता विकास गरिनेछ ।
- ५.१.६.१० आन्तरिक रोजगारी सृजनाका लागि स्थानीय प्रविधिको उपयोग गरि स्थानीय स्तरमा उत्पादित वस्तुको खपत तथा उपभोग गर्न प्रचारप्रसारको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ५.१.६.११ वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त विप्रेषणलाई बचत गरि उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्न सचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- ५.१.६.१२ स्वरोजगार हुन चाहने व्यक्तिहरूलाई विभिन्न बैंक तथा वित्तीय संस्था मार्फत सहुलियतपूर्ण ऋण प्राप्त गर्न आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।
- ५.१.६.१३ नयाँ नयाँ उद्यम व्यवसायको पहिचान र विकास गरी रोजगारी सृजना गरिनेछ ।

- ५.१.६.१४ स्वरोजगारका लागि उद्यमशीलता विकास तथा व्यवसायिक योजना निर्माणमा सहयोग र सहजीकरण गरिनेछ ।
- ५.१.६.१५ उद्यम व्यवसाय गर्न चाहने युवाहरूलाई उत्पादनशील व्यावसायिक योजनाको आधारमा स्थानीय स्वरोजगार कोष वा अन्य निकायहरूबाट अनुदान वा सहूलियत पूर्ण ऋण सुविधा प्राप्त गर्न सहयोग गरिनेछ ।
- ५.१.६.१६ उपलब्ध श्रोत साधनको आधारमा उद्यमशीलताको विकास, प्रवर्द्धन र व्यवस्थित गर्न उद्यम विकास रणनीतिक योजना तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ५.१.६.१७ उद्यम व्यवसाय सञ्चालन गर्न इच्छुक सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरूका लागि निःशुल्क व्यवसाय दर्ता गरिनेछ । साथै व्यवसाय विकास सम्बन्धी निःशुल्क परामर्श सेवा उपलब्ध गरिनेछ ।
- ५.१.६.१८ व्यवसाय सम्बर्द्धन केन्द्र (Business Incubation Center) को स्थापना गरि उद्यमशीलताको विकास र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- ५.१.६.१९ स्थानीय स्तरमा उद्यमशीलता विकास तथा स्वरोजगारमूलक सेवाको विस्तार गरिनेछ ।

५.१.७ रणनीति ४.१.७ “श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी आवश्यक तथ्यांक संकलन, प्रशोधन, प्रकाशन र प्रसारण गर्ने” संग सम्बन्धित कार्यनीतिहरू

- ५.१.७.१ स्थानीय तहभित्रबाट वैदेशिक रोजगारीमा जाने तथा फर्किने व्यक्तिहरूको अभिलेख संकलन गरिनेछ ।
- ५.१.७.२ बालश्रम मुक्त स्थानीय तह घोषणा गर्न आवश्यक तथ्यांक संकलन गरिनेछ ।
- ५.१.७.३ स्थानीय तहभित्र सञ्चालित उद्यम, व्यवसाय, प्रतिष्ठान, कम्पनीहरू लगायत अन्य निजी क्षेत्रको व्यवसायिक घरानाहरूमा रोजगारीमा रहेका व्यक्तिहरूको तथ्यांक संकलन गरिनेछ ।
- ५.१.७.४ रोजगारीका लागि छिमेकी मुलुक भारत जाने कामदारहरूलाई स्थानीय तहमा दर्ता हुने नीतिगत व्यवस्था गरि परिचयपत्र जारी गरिनेछ र सो को अभिलेख दुरुस्त राखिनेछ ।
- ५.१.७.५ परोहा आप्रवासन प्रोफाइल र श्रम तथा रोजगार प्रोफाइल तयार गरिनेछ ।
- ५.१.७.६ स्थानीय तहभित्रका रोजगारदाताहरूको अभिलेखीकरण गरि उपलब्ध हुने रोजगारीको संख्याको आधारमा रोजगारीमा प्रतिस्थापन गरिनेछ ।
- ५.१.७.७ स्थानीय तहभित्र रहेका बेरोजगार व्यक्तिको तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषण गरी बेरोजगारको सूची अद्यावधिक गरिदै लगिनेछ ।
- ५.१.७.८ सूचना प्रविधिको प्रयोग गरि स्थानीय तहभित्रका सबै घरधुरीहरूको सर्वेक्षण गरि गरिब घरपरिवारको पहिचान गर्दै परिचय पत्र वितरण गरिनेछ ।
- ५.१.७.९ नगरपालिकाभित्रका विभिन्न क्षेत्र तथा विषयका दक्ष जनशक्तिहरूको तथ्यांक संकलन एवं व्यवस्थापन गरिनेछ ।

खण्ड - ६ : स्रोत परिचालन र बजेट व्यवस्थापन

६.१ स्रोत तथा बजेट व्यवस्थापन

यो रणनीतिक योजना कार्यान्वयन गर्न रोजगार सेवा केन्द्रलाई आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्थापन नगर कार्यपालिकाले गर्नेछ । यस रणनीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सरकारी क्षेत्र, निजी क्षेत्र, सहकारी, राष्ट्रिय/अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संघसंस्था एवं अन्य विकास साझेदारहरुको आर्थिक एवं प्राविधिक स्रोत साधन परिचालन गर्नुको साथै समन्वय र सहकार्य समेत गर्न सकिनेछ ।

खण्ड - ७ : रणनीतिक योजनाको निर्देशक समिति, अनुगमन र मूल्यांकन सम्बन्धी व्यवस्था

७.१ रोजगार रणनीति कार्यान्वयन समिति

७.१.१ यस नगरपालिका भित्र रहेका रोजगारीका सम्भावित अवसरहरूको पहिचान गर्न, रोजगार सम्बद्ध सेवा एवं सरोकारवालाहरूको नाकसांकन गर्न, रोजगारीको हकको कार्यान्वयन लगायत रोजगारीका अन्य विषयमा आवश्यक नीति तथा रणनीतिहरूको तर्जुमा गर्ने काम स्थानीय निर्देशक समितिको रहनेछ । तर त्यस्तो नीति तथा रणनीतिसंग सम्बन्धित कार्यनीति एवं कार्यक्रमहरू तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गर्न देहाय बमोजिमको रणनीति कार्यान्वयन समिति रहनेछ ।

१. नगर प्रमुख	संयोजक
२. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
३. आर्थिक विकास शाखा प्रमुख	सदस्य
४. सामाजिक विकास शाखा प्रमुख	सदस्य
५. पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख	सदस्य
६. योजना शाखा प्रमुख	सदस्य
७. रोजगार संयोजक	सदस्य सचिव

७.१.२ स्थानीय रोजगार रणनीति कार्यान्वयन समितिको सचिवालयको रूपमा रोजगार सेवा केन्द्रले कार्य गर्नेछ । समितिको बैठक चौमासिक रूपमा बस्नु पर्नेछ । बैठक बसेको सात दिनभित्र रणनीति कार्यान्वयनको अवस्था एवं सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूको बारेमा स्थानीय निर्देशक समितिलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ । समितिले बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि आफैले तय गर्न सक्नेछ ।

७.१.३ रणनीति कार्यान्वयनमा देखिएका समस्याहरूको समाधान गर्न वा आवश्यक अन्य विषयमा स्थानीय रोजगार सम्वाद मञ्चको सल्लाह सुझाव लिन सकिनेछ ।

७.१.४ रणनीतिको सफल कार्यान्वयनका लागि रोजगार सम्बद्ध सरोकारवालाहरूसंग छलफल एवं अन्तरक्रिया गरि आवश्यकता अनुसार कार्ययोजना (मासिक, वार्षिक वा दीर्घकालीन) निर्माण गर्नेछ ।

७.२ अनुगमन तथा मूल्यांकन

यस स्थानीय रोजगार रणनीतिक योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न उप प्रमुखको संयोजकत्वमा एक जना कार्यपालिका सदस्य र एक जना कर्मचारी सम्मिलित तीन सदस्यीय अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति गठन गरिनेछ । अनुगमन समितिले रणनीति कार्यान्वयनको अनुगमन गरि सो को प्रतिवेदन नगर कार्यपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ । नगर कार्यपालिकाले आवश्यकता अनुसार रणनीतिमा पुनरावलोकन वा अद्यावधिक गर्न सक्नेछ ।

रणनीति कार्यान्वयनबाट पहिचान गरिएका विभिन्न क्षेत्रहरूमा रोजगारीका अवसरहरूमा भएको वृद्धि एवम् देखिएको प्रभाव सम्बन्धमा रणनीति कार्यान्वयन निर्देशक समितिले योजनाको कार्यान्वयन र प्रभावकारिता बारे तेश्रो पक्ष वा स्वतन्त्र परामर्शदाताहरूबाट रणनीतिको आवधिक मूल्यांकन वा प्रभाव मूल्यांकन गर्न सक्नेछ । मूल्यांकनबाट प्राप्त सुझाव अनुसार रणनीतिक योजनामा आवश्यक सुधार गर्दै लगिनेछ । स्थानीय रोजगार रणनीतिक योजना कार्यान्वयन गर्न देहाय अनुसारको अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति रहनेछ ।

१. उप प्रमुख	संयोजक
२. संयोजकले तोकेको एक जना कार्यपालिका सदस्य	सदस्य
३. संयोजकले तोकेको एक जना अधिकृत स्तरका कर्मचारी	सदस्य सचिव

खण्ड - ८ : जोखिम व्यवस्थापन

८.१ जोखिम पहिचान तथा व्यवस्थापन

रोजगार रणनीतिक योजना कार्यान्वयनका क्रममा आउन सक्ने सम्भावित जोखिमहरूलाई देहाय बमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

८.१ सम्भावित जोखिमहरू

क. स्रोतको व्यवस्थापन

ख. सरकारी, गैरसरकारी, सहकारी, निजी क्षेत्र र विकास साझेदार संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य

८.२ जोखिम व्यवस्थापनका लागि ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू

- ८.२.१ रणनीतिक योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि विकास साझेदारहरूसँग श्रोत व्यवस्थापनको लागि समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- ८.२.२ रणनीतिक योजनामा समावेश भएका क्रियाकलापहरूलाई तहगत रुपमा वर्गीकरण गरि कुन वर्षमा के गर्ने भनि प्राथमिकीकरण गर्ने,
- ८.२.३ पालिकाभित्र रोजगारीको क्षेत्रमा काम गर्ने सम्पूर्ण निकाय एवम् संघसंस्थाहरू बीच साझा बुझाई कायम गर्ने,
- ८.२.४ रणनीतिक योजना कार्यान्वय समितिमा रहेका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने,
- ८.२.५ रोजगारीका कार्यक्रम सञ्चालनको लागि आवश्यकता अनुसार विभिन्न निकाय, संघसंस्थाहरूसँग समन्वय, सहकार्य र सम्बन्ध विस्तार गर्ने ।

अनुसूची-१
रोजगार रणनीतिक योजना कार्यान्वयन कार्ययोजना

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय/शाखा	सहयोगी निकाय/शाखा	समयावधि	कार्यसम्पादन सूचक	बजेट	जोखिम
रणनीति: ४.१.१ आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरूमा वृद्धि गर्न रोजगारीका सम्भावित क्षेत्रहरूको पहिचान एवं रोजगार सम्बद्ध सरोकारवाला तथा सेवाहरूको नक्सांकन गर्ने							
१.१	रोजगारीका क्षेत्रहरूको पहिचान गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	निरन्तर	रोजगारीका क्षेत्रहरूको पहिचान भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
१.२	रोजगार सम्बद्ध सरोकारवालाहरूको पहिचान गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	निरन्तर	रोजगार सम्बद्ध सरोकारवालाहरूको पहिचान भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
१.३	रोजगारीसंग सम्बन्धित सेवाहरूको नक्सांकन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	निरन्तर	रोजगारीसंग सम्बन्धित सेवाहरूको नक्सांकन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
१.४	सरकारी निकायहरूबाट रोजगारी सिर्जना हुने कार्यक्रम सञ्चालन गर्न समन्वय र सहकार्य गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सामाजिक विकास शाखा	निरन्तर	रोजगारी सिर्जनामा वृद्धि भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
१.५	नियमित एवं आवधिक रुपमा स्थानीय श्रम बजारको माग र आपूर्तिको सर्वेक्षण गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	दोश्रो वर्ष देखि	स्थानीय श्रम बजारको माग र आपूर्तिको सर्वेक्षण भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
१.६	श्रमिक, सीपको माग र आपूर्तिको सूचना संकलन, प्रशोधन र प्रकाशन गर्ने,	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	दोश्रो वर्ष देखि	सूचनाहरू संकलन, प्रशोधन र प्रकाशन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
१.७	स्थानीय श्रम बजारमा उपलब्ध सीपयुक्त जनशक्तिहरूको अवस्था पहिचान गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	पहिलो वर्ष देखि	स्थानीय सीपयुक्त जनशक्तिहरूको अवस्था पहिचान भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क

१.८	श्रम तथा रोजगार, गरिबी न्यूनीकरण एवं आयआर्जनसंग सम्बन्धित कार्यक्रमहरु रोजगार सेवा केन्द्रबाट सञ्चालन गर्न सम्बन्धित निकायहरुसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने	नगरपालिका	रोजगार सेवा केन्द्र	निरन्तर	श्रम तथा रोजगार, गरिबी न्यूनीकरण एवं आयआर्जनसंग सम्बन्धित कार्यक्रमहरु रोजगार सेवा केन्द्रबाट सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
रणनीति: ४.१.२ श्रम बजारको माग अनुसारको दक्ष, सीपयुक्त, क्षमतावान र प्रतिस्पर्धी जनशक्ति तयार गर्ने							
२.१	विद्यालय तहमा नौ कक्षा माथिका विद्यार्थीहरुलाई कम्प्युटर शिक्षा सञ्चालन गर्ने	शिक्षा शाखा	सामाजिक विकास शाखा	दोश्रो वर्ष देखि	कम्प्युटर शिक्षा सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
२.२	प्राविधिक शिक्षा सञ्चालन गर्ने	शिक्षा शाखा	सामाजिक विकास शाखा	पाँचौ वर्ष देखि	प्राविधिक शिक्षा सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
२.३	विभिन्न कृषि उत्पादनहरु जस्तै: तरकारी खेती, फलफूल खेती, पशुपंक्षी पालन आदि, कृषि उपज संकलन, भण्डारण, ग्रेडिङ्ग, प्रशोधन, प्याकिङ्ग सम्बन्धी दक्ष जनशक्ति तयार गरिनेछ ।	कृषि शाखा	आर्थिक विकास शाखा	पहिलो वर्ष देखि	कृषि क्षेत्रको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
२.४	अन्तराष्ट्रिय, राष्ट्रिय एवं स्थानीय श्रम बजारको मागको आधारमा निर्माणसंग सम्बन्धित विभिन्न सीपलक तालिमहरु (ईलेक्ट्रिसियन, प्लम्बर, पेन्टिङ्ग, स्काफोल्डर, मेसन आदि) सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	पहिलो वर्ष देखि	निर्माणसंग सम्बन्धित विभिन्न सीपलक तालिमहरु सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
२.५	पर्यटन क्षेत्रको पहिचान एवं विकास गर्ने	आर्थिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	दोश्रो वर्ष देखि	पर्यटन क्षेत्रको पहिचान भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
२.६	पर्यटन क्षेत्रसंग सम्बन्धित सीप एवं क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	दोश्रो वर्ष देखि	पर्यटन क्षेत्रसंग सम्बन्धित सीप एवं क्षमता विकास भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
२.७	सेवा क्षेत्र (कपाल काट्ने, खुद्रा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने, कुकको काम गर्ने) संग सम्बन्धित सीपमूलक तालिमहरु सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	निरन्तर	सेवा क्षेत्रसंग सम्बन्धित सीपमूलक तालिमहरु सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क

२.८	सार्वजनिक निर्माणका कार्यहरूमा सम्भव भएसम्म श्रममूलक प्रविधिको प्रयोग गर्न अनुरोध गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	भौतिक पूर्वाधार विकास शाखा	पहिलो वर्ष देखि	श्रममूलक प्रविधिको प्रयोग भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
२.९	दक्ष जनशक्ति निर्माण गर्न बहुविषयगत सीप विकास तालिम केन्द्र स्थापनाको कानून तर्जुमा गर्ने	नगरपालिका	रोजगार सेवा केन्द्र	दोश्रो वर्ष	बहुविषयगत सीप विकास तालिम केन्द्र स्थापनाको कानून तर्जुमा भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
२.१०	बहुविषयगत सीप विकास तालिम केन्द्र स्थापनाको कानून तर्जुमा गर्ने	नगरपालिका	रोजगार सेवा केन्द्र	तेश्रो वर्ष	बहुविषयगत सीप विकास तालिम केन्द्र स्थापना भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
२.११	निजी क्षेत्रको माग बमोजिम श्रमिकको सीप र क्षमताको अभिवृद्धिका लागि समन्वय र सहकार्य गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	आर्थिक विकास शाखा	निरन्तर	माग बमोजिम श्रमिकको सीप र क्षमता अभिवृद्धि भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
२.१२	स्थानीय श्रम बजारमा उपलब्ध रहेको रोजगारीको अवसर र उपलब्ध जनशक्तिको सीपको अन्तर परिपूर्तिको लागि सीपमूलक तालिम सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	नगरपालिका	दोश्रो वर्ष	रोजगारीको अवसर र उपलब्ध जनशक्तिको सीपको अन्तर परिपूर्ति भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
रणनीति: ४.१.३ रोजगार सेवा केन्द्रलाई सक्षम र सबल बनाई रोजगारीको हकलाई कार्यान्वयन गरि बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई रोजगारीका अवसरमा संलग्न गराउने							
३.१	रोजगार सेवा केन्द्रबाट एकीकृत श्रम तथा रोजगारमूलक सेवाहरू प्रवाह गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	निरन्तर	एकीकृत श्रम तथा रोजगारमूलक सेवाहरू प्रवाह भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
३.२	एकीकृत श्रम तथा रोजगारमूलक सेवा प्रवाह गर्न रोजगार सेवा केन्द्रको सुदृढीकरण गर्ने	नगरपालिका	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	निरन्तर	रोजगार सेवा केन्द्रको सुदृढीकरण भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
३.३	बेरोजगार व्यक्ति तथा रोजगारी परिवर्तन गर्न चाहने व्यक्तिहरूका लागि रोजगार विनिमय सेवा सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	तेश्रो वर्ष	रोजगार विनिमय सेवा सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख

३.४	रोजगार सेवा केन्द्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गर्ने	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	नगरपालिका	निरन्तर	रोजगार सेवा केन्द्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता विकास भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
३.५	श्रमिकको सीप र क्षमता विकास गरि रोजगारीमा पदस्थापन गर्न समन्वय गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	निरन्तर	श्रमिकहरूको सीप विकास भई रोजगारीमा पदस्थापन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
३.६	नवीनतम् सीप विकास कार्यक्रमको पहिचान गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सामाजिक विकास शाखा	दोश्रो वर्ष	नवीनतम् सीप विकास कार्यक्रमको पहिचान भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
३.७	सीप विकास तालिम केन्द्रहरूसंग समन्वय गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सामाजिक विकास शाखा	पहिलो वर्ष देखि	सीप विकास तालिम केन्द्रहरूसंग सम्बन्ध विस्तार भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
३.८	स्थानीय स्वरोजगार कोष स्थापनाको लागि कानून तर्जुमा गर्ने	नगरपालिका	रोजगार सेवा केन्द्र	तेश्रो वर्ष	स्थानीय स्वरोजगार कोष स्थापनाको लागि कानून तर्जुमा भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
३.९	स्थानीय स्वरोजगार कोष स्थापना गर्ने	नगरपालिका	रोजगार सेवा केन्द्र	चौथो वर्ष	स्थानीय स्वरोजगार कोष स्थापना भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
३.१०	रोजगारयोग्य कार्यक्रमहरू जस्तै: CV राईटिङ्ग, व्यक्तित्व विकास तालिम आदि सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सामाजिक विकास शाखा	निरन्तर	रोजगारयोग्य कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
३.११	रोजगार सम्बद्ध आवश्यक नीति, योजना तथा कानूनहरू तर्जुमा गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सामाजिक विकास शाखा	निरन्तर	रोजगार सम्बद्ध आवश्यक नीति, योजना तथा कानूनहरू तर्जुमा भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
३.१२	स्थानीय एवं राष्ट्रिय रोजगारी अवसरहरूको सूचना सम्प्रेषण गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	दोश्रो वर्ष देखि	रोजगारीका अवसरहरूको सूचना सम्प्रेषण भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
३.१३	विभिन्न निकायबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूसंग समन्वय गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	निरन्तर	विभिन्न निकायबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूसंग समन्वय भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख

३.१४	न्यूनतम रोजगार प्रत्याभूत योजना तर्जुमा गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	तेश्रो वर्ष	न्यूनतम रोजगार प्रत्याभूत योजना तर्जुमा भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
३.१५	प्रदेश र संघीय सरकारसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	निरन्तर	प्रदेश र संघीय सरकारसंग समन्वय र सहकार्य भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
३.१६	रोजगार सेवा केन्द्रको जवाफदेही संस्थागत क्षमता विकास गर्ने	नगरपालिका	सामाजिक विकास शाखा	पहिलो वर्ष देखि	जवाफदेही संस्थाको रूपमा रोजगार सेवा केन्द्रको क्षमता विकास भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
३.१७	नगरपालिकामा सञ्चालन हुने सीपमूलक तथा रोजगारमूलक तालिमहरु रोजगार सेवा केन्द्रबाट सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	पहिलो वर्ष देखि	विभिन्न सीपमूलक तथा रोजगारमूलक तालिमहरु रोजगार सेवा केन्द्रबाट सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
३.१८	सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुको लागि सीपमूलक तथा रोजगारमूलक तालिमहरु सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	निरन्तर	सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुको लागि सीपमूलक तथा रोजगारमूलक तालिमहरु सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
३.१९	आन्तरिक रोजगारी सिर्जना तथा उद्यमशिलता प्रवर्द्धनको लागि अन्तर तह तथा निकायगत समन्वय गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	आर्थिक विकास शाखा	तेश्रो वर्ष	रोजगारी सिर्जना तथा उद्यमशिलता प्रवर्द्धनको लागि अन्तर तह तथा निकायगत समन्वय भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
३.२०	रोजगार सम्वाद मञ्चको बैठकलाई नियमित र प्रभावकारी बनाउने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	पहिलो वर्ष देखि	रोजगार सम्वाद मञ्चको बैठक नियमित एवं प्रभावकारी भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
३.२१	रोजगार मेला आयोजना गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	विकास साझेदार संस्था	दोश्रो वर्ष	रोजगार मेला आयोजना भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
३.२२	महिला तयारी क्लव सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	विकास साझेदार संस्था	दोश्रो वर्ष	महिला तयारी क्लव सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
३.२३	रोजगारमूलक एवं स्वरोजगारमूलक सेवा सम्बन्धी परामर्श एवं रेफरल सेवा सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	विकास साझेदार संस्था	निरन्तर	परामर्श एवं रेफरल सेवा सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख

रणनीति: ४.१.४ श्रम बजारमा देखिएको भेदभावलाई न्यूनीकरण गर्न तथा श्रम प्रतिको सम्मान अभिवृद्धि गर्दै आन्तरिक रोजगारीका अवसरहरूमा उपलब्ध श्रमशक्तिहरूको पहुँच तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने

४.१	बालश्रमको प्रयोग भए नभएको अवस्थाको अनुगमन गरि बालश्रमको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	दोश्रो वर्ष	बालश्रमको प्रयोग भए नभएको अवस्थाको एकीन भई बालश्रम निरुत्साहित गर्न आधार तयार भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
४.२	सबै प्रकारका श्रम विभेद र असमानताहरूको अन्त्य गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	पहिलो वर्ष देखि	श्रम विभेद र असमानताहरूको अन्त्य गर्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
४.३	श्रमको सम्मान, राष्ट्रको अभियान सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	पहिलो वर्ष देखि	श्रमको सम्मान, राष्ट्रको अभियान सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
४.४	बाध्यकारी श्रम (बाँधा श्रम) विरुद्ध जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	पहिलो वर्ष देखि	बाध्यकारी श्रम विरुद्ध जनचेतना अभिवृद्धि भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
४.५	बालश्रम मुक्त स्थानीय तह घोषणा गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सामाजिक विकास शाखा	तेश्रो वर्ष	बालश्रम मुक्त स्थानीय तह घोषणा भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
४.६	बालश्रम, बाध्यकारी श्रम लगायत अन्य सबै प्रकारको श्रम शोषणलाई अन्त्य गर्न सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	पहिलो वर्ष देखि	सबै प्रकारको श्रम शोषणलाई अन्त्य गर्न सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
४.७	श्रम विवाद समाधान गर्न सरोकारवालाहरूसँग नियमित सम्वाद गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	तेश्रो वर्ष	सरोकारवालाहरूसँग नियमित सम्वाद भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
४.८	असल श्रम सम्बन्धमा विकास गर्न स्थानीय रोजगार सम्वाद मञ्चलाई प्रभावकारी बनाउने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	पहिलो वर्ष देखि	श्रम सम्बन्धको विकास गर्न स्थानीय रोजगार सम्वाद मञ्च प्रभावकारी भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क

४.९	बालश्रम गुर्योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	निरन्तर	बालश्रम गुर्योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा आवश्यक सहयोग पुगेको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
४.१०	नयूनतम् ज्याला दर कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	निरन्तर	नयूनतम् ज्याला दर कार्यान्वयन सम्बन्धी अनुगमन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
रणनीति: ४.१.५ वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, व्यवस्थित, मर्यादित र शोषण रहित बनाउन आवश्यक सहयोग गर्नुको साथै वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरूलाई पुनः एकीकरण गर्न समन्वय, सहकार्य र साझेदारी गर्ने							
५.१	वैदेशिक रोजगारी सम्बद्ध सेवाहरू प्रवाह गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	वैदेशिक रोजगार बोर्ड	पहिलो वर्ष देखि	वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी सेवाहरू प्रवाह भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
५.२	वैदेशिक रोजगारमा जानेहरूलाई पूर्व प्रस्थान अभिमुखीकरण तालिम सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	वैदेशिक रोजगार बोर्ड	तेश्रो वर्ष	पूर्व प्रस्थान अभिमुखीकरण तालिम सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
५.३	वैदेशिक रोजगारीका अवसर र चुनौती सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	वैदेशिक रोजगार बोर्ड	पहिलो वर्ष देखि	वैदेशिक रोजगारीका अवसर र चुनौती सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
५.४	वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी सूचना तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने	रोजगार सेवा केन्द्र	वैदेशिक रोजगार बोर्ड	दोश्रो वर्ष देखि	वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी सूचना तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
५.५	वैदेशिक रोजगारलाई लक्षित गरि व्यवसायिक सीप विकास तालिम सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सीप विकास तालिम केन्द्र	दोश्रो वर्ष देखि	व्यवसायिक सीप विकास तालिम सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
५.६	वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी सूचनामूलक श्रव्यदृश्य सामग्री उत्पादन गरी विद्युतीय मिडियाबाट प्रचार प्रसार गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	वैदेशिक रोजगार बोर्ड	तेश्रो वर्ष	वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी सूचनामूलक श्रव्यदृश्य सामग्री उत्पादन भई विद्युतीय मिडियाबाट प्रचार प्रसार भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
५.७	वैदेशिक रोजगार लक्षित कल्याणकारी सेवाहरू प्रदान गर्न सहजीकरण गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	वैदेशिक रोजगार बोर्ड	निरन्तर	कल्याणकारी सेवाहरू प्रदान भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख

५.८	मृत्यु, अंगभंग, स्वास्थ्य उपचार, राहत, उदार लगायतका आर्थिक सहायता सम्बन्धी सेवाहरू प्रदान गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	वैदेशिक रोजगार बोर्ड	निरन्तर	आर्थिक सहायता सम्बन्धी सेवाहरू प्रदान भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
५.९	वैदेशिक रोजगारको लागि माग अनुसारको तालिम सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	विकास साझेदार	दोश्रो वर्ष देखि	वैदेशिक रोजगार लक्षित तालिम सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
५.१०	वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्ति तथा निजको परिवारलाई लक्षित गरि उद्यमशीलतामा आधारित पुनःएकीकरण कार्यक्रम सञ्चालनमा समन्वय र सहयोग गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय/विकास साझेदार संस्थाहरू	चौथो वर्ष	वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएकाहरूलाई लक्षित गरि उद्यमशीलतामा आधारित पुनःएकीकरण कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
५.११	पुनःएकीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रदेश सरकार, संघीय सरकार र विकास साझेदारहरूसँग समन्वय गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	दोश्रो वर्ष देखि	पुनःएकीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रदेश र संघीय सरकार तथा विकास साझेदारहरूसँग समन्वय भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
५.१२	वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्तिहरूको लागि मनोसामाजिक परामर्श, कानूनी परामर्श तथा रेफरल सेवा सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	दोश्रो वर्ष देखि	मनोसामाजिक एवं कानूनी परामर्श तथा रेफरल सेवा सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
५.१३	वैदेशिक रोजगारीमा रहेका श्रमिक र तिनका परिवार लक्षित कल्याणकारी सेवाहरू सञ्चालनमा सहयोग र सहजीकरण गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	पहिलो वर्ष देखि	वैदेशिक रोजगार लक्षित कल्याणकारी सेवाहरू सञ्चालनमा सहयोग भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
५.१४	आप्रवासी स्रोत उपकेन्द्र सञ्चालन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सामाजिक विकास शाखा	चौथो वर्ष	आप्रवासी स्रोत उपकेन्द्र सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
५.१५	श्रम स्वीकृति र पुनः श्रम स्वीकृतिमा सहजीकरण गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	वैदेशिक रोजगार विभाग	निरन्तर	श्रम स्वीकृति र पुनः श्रम स्वीकृति प्रदान भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
रणनीति: ४.१.६ नविन सौँच, ज्ञान, सीप, पुँजी र प्रविधिलाई उपयोग गरि स्थानीय अर्थतन्त्रलाई गतिशील एवं सुदृढ बनाउन उद्यमशीलताको विकास र प्रवर्द्धन गर्दै स्वरोजगार बनाउने							

६.१	उद्यमशिलता विकासका लागि वित्तीय साक्षरता तालिम सञ्चालन गर्ने	आर्थिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	दोश्रो वर्ष देखि	उद्यमशिलता विकास तालिम सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
६.२	वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त ज्ञान, सीप र प्रविधिलाई प्रमाणीकरण गर्न समन्वय गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	दोश्रो वर्ष देखि	वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त ज्ञान, सीप र प्रविधि प्रमाणीकरण भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
६.३	वित्तीय साक्षरता तालिम सञ्चालन गर्ने	आर्थिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	दोश्रो वर्ष देखि	वित्तीय साक्षरता तालिम सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
६.४	वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि हुने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने	आर्थिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	दोश्रो वर्ष देखि	वित्तीय पहुँच अभिवृद्धि हुने कार्यक्रमहरु सञ्चालन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
६.५	स्थानीय प्रविधिको प्रयोग सम्बन्धी प्रचारप्रसार गर्ने	आर्थिक विकास शाखा	सूचना प्रविधि शाखा	दोश्रो वर्ष देखि	स्थानीय प्रविधिको प्रचारप्रसार भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
६.६	स्थानीय स्तरमा उत्पादित वस्तुहरुको खपत तथा उपयोग सम्बन्धी प्रचारप्रसार गर्ने	आर्थिक विकास शाखा	सूचना प्रविधि शाखा	दोश्रो वर्ष देखि	उत्पादित वस्तुहरुको खपत तथा उपयोग सम्बन्धी प्रचारप्रसार भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
६.७	सामुदायिक संस्थाहरुको पुँजीलाई उद्यमशिलता विकासमा परिचालन गर्न कानूनी आधार तयार गर्ने	सामाजिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	दोश्रो वर्ष देखि	सामुदायिक संस्थाहरुको पुँजीलाई उद्यमशिलता विकासमा परिचालन गर्न कानून तर्जुमा भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
६.८	विप्रेषणलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्न सचेतना अभिवृद्धि गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सामाजिक विकास शाखा	निरन्तर	विप्रेषणलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्न सचेतना अभिवृद्धि भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
६.९	स्वरोजगार हुन बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट सहुलियतपूर्ण ऋणको लागि सहजीकरण गर्ने	नगरपालिका	रोजगार सेवा केन्द्र	पहिलो वर्ष देखि	बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट सहुलियतपूर्ण ऋणको लागि सहजीकरण भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
६.१०	नयाँ नयाँ उद्यम व्यवसायको पहिचान, विकास र बजार सञ्जाल निर्माण गर्ने	आर्थिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	दोश्रो वर्ष देखि	नयाँ नयाँ उद्यम व्यवसायको पहिचान भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख

६.११	उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने	आर्थिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	दोश्रो वर्ष देखि	उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
६.१२	निशुल्क व्यवसाय विकास परामर्श उपलब्ध गराउने	आर्थिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	तेश्रो वर्ष	निशुल्क व्यवसाय विकास परामर्श उपलब्ध भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
६.१३	सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुको लागि निशुल्क व्यवसाय दर्ता गर्ने	नगरपालिका	आर्थिक विकास शाखा	तेश्रो वर्ष	निशुल्क व्यवसाय दर्ता शुरु भएको हुने	आवश्यकतानुसार	ख
६.१४	व्यवसाय सम्बर्द्धन केन्द्र स्थापनाको लागि आवश्यक कानून तर्जुमा गर्ने	आर्थिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	तेश्रो वर्ष	व्यवसाय सम्बर्द्धन केन्द्र स्थापनाको लागि कानून तर्जुमा भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
६.१५	व्यवसाय सम्बर्द्धन केन्द्र स्थापना गर्ने	आर्थिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	चौथो वर्ष	व्यवसाय सम्बर्द्धन केन्द्र स्थापना भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
६.१६	उद्यमशिलता विकासका व्यवसायिक योजना तयार गर्न सहयोग गर्ने	उद्यम विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	दोश्रो वर्ष देखि	व्यवसायिक योजना तयार गर्न सहयोग भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
६.१७	उद्योग प्रतिष्ठानको लागि आवश्यक पर्ने श्रमिकको सीप र क्षमताको अध्ययन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	आर्थिक विकास शाखा	दोश्रो वर्ष देखि	श्रमिकको सीप र क्षमताको अध्ययन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
रणनीति: ४.१.७ श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी आवश्यक तथ्यांक संकलन, प्रशोधन, प्रकाशन र प्रसारण गर्ने							
७.१	बेरोजगार व्यक्तिहरुको तथ्यांक संकलन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	निरन्तर	बेरोजगार व्यक्तिहरुको तथ्यांक संकलन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
७.२	बेरोजगार व्यक्तिहरुको तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	निरन्तर	बेरोजगार व्यक्तिहरुको तथ्यांक अद्यावधिक भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
७.३	आवधिक रोजगारीका लागि भारतमा गएको व्यक्तिहरुको विवरण संकलन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	दोश्रो वर्ष	रोजगारीका लागि भारतमा गएको व्यक्तिहरुको विवरण संकलन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क

७.४	आवधिक रोजगारीका लागि भारतमा हुने आप्रवासनलाई व्यवस्थित गर्न कार्यविधि तर्जुमा गर्ने	सामाजिक विकास शाखा	रोजगार सेवा केन्द्र	दोश्रो वर्ष	भारतमा हुने आप्रवासनलाई व्यवस्थित गर्न कार्यविधि तर्जुमा भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
७.५	आवधिक रोजगारीका लागि भारत जाने व्यक्तिहरूलाई परिचय पत्र वितरण गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	तेश्रो वर्ष	रोजगारीका लागि भारत जाने व्यक्तिहरूलाई परिचय पत्र वितरण भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
७.६	स्थानीय श्रम बजारमा उपलब्ध सीपयुक्त जनशक्तिहरूको अवस्था पहिचान गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	पहिलो वर्ष देखि	सीपयुक्त जनशक्तिहरूको अवस्था पहिचान भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
७.७	बाल श्रमिकहरूको तथ्यांक संकलन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	पहिलो वर्ष देखि	बाल श्रमिकहरूको तथ्यांक संकलन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
७.८	नगरपालिकाभित्र रहेका प्रतिष्ठानहरूको विवरण संकलन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	पहिलो वर्ष देखि	स्थानीय सतरमा रहेका प्रतिष्ठानहरूको विवरण संकलन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
७.९	निजी प्रतिष्ठानहरूमा रोजगारीमा रहेका व्यक्तिहरूको तथ्यांक संकलन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	पहिलो वर्ष देखि	निजी प्रतिष्ठानहरूमा रोजगारीमा रहेका व्यक्तिहरूको तथ्यांक संकलन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क र ख
७.१०	परोहा आप्रवासन प्रोफाईल तयार गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	दोश्रो वर्ष	परोहा आप्रवासन प्रोफाईल तयार भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
७.११	परोहा श्रम तथा रोजगार प्रोफाईल तयार गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	तेश्रो वर्ष	परोहा श्रम तथा रोजगार प्रोफाईल तयार भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
७.१२	स्थानीय रोजगारदाताहरूको अभिलेखीकरण गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	पहिलो वर्ष देखि	रोजगारदाताहरूको अभिलेखीकरण भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
७.१३	स्थानीय दक्ष जनशक्तिहरूको विवरण संकलन गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	पहिलो वर्ष देखि	दक्ष जनशक्तिहरूको विवरण संकलन भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क

७.१४	स्थानीय जनशक्तिहरुको प्रोफाइल तयार गर्ने	रोजगार सेवा केन्द्र	सरोकारवाला	दोश्रो वर्ष	जनशक्तिहरुको प्रोफाइल तयार भएको हुने	आवश्यकतानुसार	क
------	--	---------------------	------------	-------------	--------------------------------------	---------------	---

अनुसूची-२
रोजगार रणनीतिक योजना नतिजा खाँका

क्र.सं.	नतिजा सूचक	एकाई	आधार तथ्यांक	लक्ष्य (आ.व. अनुसार)				
				आ.व. २०८०/८१	आ.व. २०८१/८२	आ.व. २०८२/८३	आ.व. २०८३/८४	आ.व. २०८४/८५
१	रोजगारीका क्षेत्रहरूको पहिचान	क्षेत्र	०	५	७	९	१०	१०
२	रोजगारदाताहरूको पहिचान एवं नाक्सांकन	संख्या	०	५	१०	१५	२०	२५
३	रोजगार सम्बद्ध सरोकारवालाहरूको पहिचान एवं नाक्सांकन	संख्या	०	३	५	७	९	१०
४	रोजगारदाताहरूको अभिलेखीकरण	संख्या	०	५	१०	१५	२०	२५
५	न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति	जना	५७	६५	७५	९०	१२५	१५०
६	श्रम गन्तव्य स्थान/मुलुकको नाक्सांकन	स्थान	०	५	७	१०	१२	१५
७	दक्ष जनशक्तिको निर्माण	जना	०	२०	४०	६०	८०	१००
८	परोहा आप्रवासन प्रोफाईलिङ्ग	संख्या	०	०	१	०	०	०
९	परोहा श्रम तथा रोजगार प्रोफाईल	संख्या	०	०	०	१	०	०
१०	श्रम बजारको अध्ययन	पटक	०	१				
११	गरिब घरपरिवारको पहिचान तथा वर्गिकरण	घरधुरी	०	२००	८००	२०००	२०००	२५००
१२	बहुविषयगत सीप विकास तालिम केन्द्रको स्थापना	संख्या	०	०	०	१	०	०
१३	उद्यमशिलता विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा	संख्या	०	०	०	०	१	०
१४	स्थानीय स्वरोजगार कोषको स्थापना	संख्या	०	०	०	०	१	०
१५	कम्प्युटर शिक्षाको शुरुवात	विद्यालय	०	०	१	२	४	६

१६	बाल श्रम मुक्त स्थानीय तह घोषणा	नगरपालिका	०	०	०	०	०	१
१७	आप्रवासी स्रोत उपकेन्द्रको स्थापना	संख्या	०	०	०	०	१	०
१८	भारतमा हुने आप्रवास व्यवस्थापनका लागि कार्यविधि तर्जुमा	संख्या	०	०	०	१	०	०
१९	अन्तिम प्रभाव मूल्यांकन	पटक	०	०	०	१	०	१

अनुसूची-३

परोहा नगरपालिकामा उपलब्ध प्रकृति अनुसारका रोजगारदाता

१. खुद्रा तथा होलसेल व्यापार व्यवसाय
२. होटेल तथा रेष्टुरेण्ट
३. विद्युत, ग्याँस, एयरकण्डिसन, फ्रिज आदि
४. सहकारी तथा इन्सुरेन्स सेवा
५. फोहोरमैला व्यवस्थापन
६. निर्माण कम्पनी एवम् व्यवसायी
७. निजी विद्यालय, कलेज तथा शैक्षिक संघसंस्था एवम् प्रतिष्ठानहरु
८. सूचना प्रविधिसंग सम्बन्धित सेवा प्रदायक (केबल/नेट)
९. स्वास्थ्य तथा सामाजिक सेवा
१०. उद्योग क्षेत्र
११. कृषि तथा मत्स्यपालन उत्पादन
१२. सेवा तथा परामर्श
१३. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्था
१४. स्थानीय, प्रदेश र सङ्घीय सरकार

अनुसूची-४

परोहा नगरपालिकामा उपलब्ध रोजगारदाताको प्रकार

१. लघु, घरेलु तथा साना उद्योग तथा प्रतिष्ठान
२. वित्तीय संस्था
३. सेवा क्षेत्र अन्तर्गतका व्यापार व्यवसाय
४. स्थानीय, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था
५. सरकारी निकाय

अनुसूची-५

स्थानीय श्रम बजार उच्च माग भएका सीपयुक्त जनशक्तिहरूको विवरण

Agriculture Sector

1. Community Livestock Assistant
2. Poultry Farm Worker
3. Fruit Processor
4. Goat Keeping
5. Animal Husbandry Training (पशुपालन सम्बन्धी तालिम)
6. Dairy Products Maker Training (दुधजन्य परिकार बनाउने तालिम)
7. Animal Feed Maker Training (पशु आहार बनाउने तालिम)

Tourism/Hospitality Sector

1. Barista
2. Hospitality
3. Cook
4. Waiter/Waitress
5. Local Tour Guide
6. Travel Agency Skill
7. Bakery

Construction Sector

1. Construction Worker
2. Tiles Marble Fitter
3. Electrician (Industrial/Domestic)
4. Plumber
5. Scaffolder
6. Carpenter
7. Painter
8. Brick Masson
9. Steel Fixer

Service Sector

1. AC/Freeze Repairing

2. Motorcycle Repairing
3. Automobiles Repairing
4. Gas Stove & Cooker Repairing
5. Jent's Saloon
6. Beauty Parlor
7. Mobile Repairing
8. Retail Shop Worker
9. Delivery Boy
10. Catering Services
11. Decoration

Education Sector

1. Montessori
2. Computer Training

IT Sector

1. Digital Marketing Skill
2. Graphic Designing
3. Video Editing/Animation
4. Coding Decoding
5. Computer Hardware & Networking

Other

1. Security Guard
2. Care Giver
3. Light/Heavy Driver
4. Packaging Training
5. Handicrafts
6. Receptionist/Call Center Agent
7. सामुदायिक स्वास्थ्य कार्यकर्ता तालिम

अनुसूची-६

अन्तराष्ट्रिय श्रम बजार उच्च माग भएका सीपयुक्त जनशक्तिहरुको विवरण

1. Construction Worker
2. Welding/Fabrication
3. Furniture Maker
4. Scaffolder
5. Steel Fixer
6. Machine Operator
7. Heavy Equipment Operator
8. Cleaner
9. House Keeping
10. Agri Farm Worker
11. Agricultural Workers
12. Security Guard

अनुसूची-७
रोजगारीसंग सम्बन्धित सरोकारवालाहरू

१. श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, सिंहदरवार, काठमाडौं
२. श्रम तथा यातायात मन्त्रालय, मधेश प्रदेश
३. श्रम कार्यालय, जनकपुर
४. अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO)
५. अप्रवासीहरूका लागि अन्तराष्ट्रिय संगठन (IOM)
६. अप्रवासी स्रोत केन्द्र (MRC)
७. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, गौर
८. उद्योग वाणिज्य संग, गौर
९. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, गौर
१०. तालिम प्रदायक संस्थाहरू
११. अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संघसंस्थाहरू (I/NGOs)
१२. सरकारी निकायहरू
१३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू
१४. उद्योग तथा कलकारखाना
१५. व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक/परामर्शदाता
१६. मनोसामाजिक परामर्श केन्द्र (OCMC)

सन्दर्भ सामग्री

१. नेपालको संविधान, २०७२
२. रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५
३. रोजगारी सम्बन्धी नियमावली, २०७५
४. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५
५. युवा रोजगारीका लागि रुपान्तरण पहल आयोजना (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७९
६. वैदेशिक रोजगारवाट फर्केका व्यक्तिको लागि पुनः एकीकरण कार्यक्रम (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) निर्देशिका, २०७९
७. वैदेशिक रोजगार नीति, २०६८
८. राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१
९. एकीकृत श्रम तथा रोजगार सेवा (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०८०
१०. पाँच वर्षे रणनीतिक योजना, २०७९-०८४, नेपाल सरकार, श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, काठमाडौं
११. एकीकृत राष्ट्रिय रोजगार प्रणालीको ढाँचा सम्बन्धी प्रतिवेदन, २०७९
१२. युवा रोजगारीको अवस्था सम्बन्धी प्रतिवेदन, २०७५
१३. श्रमको सम्मान, राष्ट्रको अभियान रणनीति, २०७८
१४. पन्ध्रौं आवधिक योजना (२०७५/७६-२०८०/८१), राष्ट्रिय योजना आयोग, नेपाल
१५. प्रदेश श्रम तथा रोजगार नीति, २०८०, बागमती प्रदेश
१६. राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रतिवेदन
१७. स्थानीय तहको रोजगार रणनीति निर्माण सम्बन्धी मार्गदर्शन २०८०

परोहा नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
लौकाहा, रौतहट
मधेश प्रदेश, नेपाल
